Raczián János

Demokratikus ifjúsági mozgalmak Tolna megyében 1944–1950

Kaczián János

DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI MOZGALMAK TOLNA MEGYÉBEN 1944-1950.

Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség
Tolna Megyei Bizottsága
Szekszárd
1987.

Megjelenteti a KISZ Tolna Megyei Bizottsága a KISZ újjászervezésének 30. évfordulóján.

Felelős kiadó: Kiss Magdolna

Lektor:

Dr. László Péter

Fotó:

Könyves Jánosné

Ajánló

Kaczián János tanulmányát a Magyar Kommunista Ifjúsági Szovetség létrehozásának 3o. évfordulóján adjuk kozre. Megyénk ifjúsági mozgalmának egyik szakaszával, a felszabadulást követő néhány esztendő történetével foglalkozik. Feltárul benne a második világháború borzalmaiból felocsúdó ifjú nemzedék útkeresése. "Az országvesztő politika legtöbb áldozatot a magyar ifjúságtól követelt..." - idézi a szerző a MADISZ felhívását. Szine-javát nemcsak fizikailag nyomorította meg a háború, hanem szellemileg is. Sokan téveszmék csapdájában vergődve, kilátástalannak tartották a jövőt. Erről a mélypontról elindulva kellett a népi demokratikus rendszert megteremteni.
A "fényes szelek" nemzedékéről olvashatunk tehát, amely komolyan gondolta, hogy "holnapra megforgatjuk az egész világot". E történelemformáló események ifjú résztvevői javarészt még közöttünk élnek. Nagyszüleink, szüleink előtt tisztelgünk, amikor felidézzük tetteiket.
A fiatalok ma gyakran mondják, hogy a felszabadulás utáni nemzedéknek irigylésre méltó feladat jutott: történelmet, forradalmat csinálhatott. Így igaz, de példájuk napjainkig érvényes mondanivalót hordoz. A 8o-as évek ifjuságának is megvan a maga történelmi feladata, nem kisebb elődeinél, csak más. Tetteink vezérfonala az a felismerés és tanulság lehet, hogy az ifjúság legjobbjai mindig a társadalmi haladás mellett kötelezték el magukat.
Tudjuk, hogy nem teljes az itt közreadott mozgalomtörténet. Kezdetnek szántuk, olyan kísérletnek, amely kedvet csinál a további felfedező és feltáró munkához. Valamit azonban már így is megmutat a figyelmes olvasónak: gazdag és színes múlttal, követésre érdemes hagyományokkal rendelkezik megyénk ifjúsági mozgalma.

Kiss Magdolna
KISZ Tolna Megyei Bizottsága
első titkára

"Itt voltam otthon, hiszen itt álmodtam
Otthonabb otthont s hazulról haláig
Elhoztam álmom dús vásárfiát,
Mely most se fér be még a régi házba.
Tágitani kell a szűk falakat."
/Balázs Béla: Hazulról haláig. Részlet./

A demokratikus ifjúsági mozgalom története elválaszthatatlanul összefonódott a hazánkban 1944-1950 között végbement történelmi átalakulással.
A kommunista mozgalom, a munkáspártok, a haladó demokratikus erők összefogásának eredményeként született változások részese volt mindvégig az ifjúság; az eredményeknek és kudarcoknak, a jobbító szándékú és a hibásnak bizonyult törekvéseknek egyaránt. Mozgalmai működésének felidézése nem adhat képet Tolna megye ifjúsága egészének politikai gondolkodásáról és magatartásáról. Csak a szervezetekbe tömörült, a politikailag aktiv fiatalok törekvéseinek, céljainak és eredményeinek vázlatos áttekintésére vállalkozhattunk.
Az ország felszabaditásával egybeeső népi-nemzeti demokratikus forradalom megnyitotta a szocialista átalakuláshoz vezető utat. 1945 tavaszáig az antifasiszta demokratikus fordulat volt a legfontosabb nemzeti program. Majd a forradalom második szakasza - Szabó Bálint véleményét idézve - "...már a szocialista forradalomba való átnövés jegyében áll, feladata a burzsoázia politikai és gazdasági hatalmának teljes felszámolása, a szocialista épités feltételeinek megteremtése. E folyamat egyik fontos tényezője, hogy még a proletárdiktatúra győzelme előtt, a munkás-paraszt demokratikus diktatúra talaján jelentős lépések történnek a szocialista termelési viszonyok kialakitása útján." /1/

A földosztás eredményeként 103 ezer fiatal lett földtulajdonos. Választójogot kaptak a húsz évesek, a nagykorúság korhatára 21 évről húszra csökkent. Az újjáépítés és a demokratikus kibontakozás olyan erőfeszítéseket kívánt az országtól - romeltakarítás, szénért csata, a hidak felépítése, a termelés megindítása a gyárakban és a földek megművelése - amelyben nagy erőt jelentett az ifjúság lendülete, tenniakarása.
A népi demokratikus átalakulással egyet értők, vagy azzal szembefordulók közötti válaszvonal a fiataloktól is személyes állásfoglalást kívánt. A politikai küzdelem első vonalában - történelmünk által igazolt programjával - a Magyar Kommunista Párt és a vele szövetséges pártok álltak. Az ifjúság nagy részét magával ragadta ez a program. A demokratikus, szocialista eszmék új távlatokat és teret nyitottak a cselekvéshez.
A népi demokratikus forradalom politikai, gazdasági, ideológiai és kultúrális céljainak megvalósítása érdekében létrejött pártkoalicióhoz jelentős erők csatlakoztak a különböző tömegszervezetek színeiben. A történelmi igazságszolgáltatás részben elsöpörte a fasiszta, félfasiszta pártokat. Ugyanakkor több egylet és ifjúsági szervezet fennmaradt, igyekezve megőrizni befolyását. Egy részük kifejezetten reakciós programjával a demokratikus átalakulást akadályozta. Voltak olyanok is - elsősorban a régi és értékes hagyományokkal is rendelkező kultúrális egyesületek között - amelyek kerestek a beilleszkedés lehetőségeit.
Sorra kell vennünk az ifjúság országos szervezkedésének főbb vonulatát ahhoz, hogy abban elhelyezhetők legyenek a Tolna megyében történt események.
Bár a tárgyalt fél évtized a magyar kommunista ifjusági mozgalom történetében nagyon rövid idő, az 1944-1950 közötti események két jelentős szakasza különböztethető meg:

1944-1948: A bal- és jobboldali ifjúsági szervezetek éles küzdelmének időszaka; fellépés az egyes szervezeteken belül is felerősödő jobboldal ellen.

Az együttműködésre kész ifjúsági szövetségek összefogó csúcsszerve 1946 márciusától 1948 tavaszáig a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa, a MIOT.

1948-1950: A felerősödő egységtörekvések időszaka. Áldozatul esnek olyan egyesületek, szervezetek is, melyek megszünése jelentős vesztesége az ifjúsági mozgalomnak. Létrejön a falusi ifjúság egységes szervezete. A munkás- és diákszervezetekkel együtt csúcsszervük - a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége, a MINSZ - összefogásával eljutnak a minden réteget összefogó egységes szervezet megalakulásáig.

A felszabadult országrészben már 1944 őszén elkezdődött a haladó ifjúsági erők szervezetbe tömörülése. Október 15-én Szegeden megalakult a Kommunista Ifjúsági Szövetség /KISZ/ és decemberben zászlót bontott a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség /MADISZ/ debreceni szervezete.
Ebben a mozgásban a Magyar Kommunista Pártnak az a javaslata jelentett új lehetőséget, hogy - saját pártifjúsági szervezet létrehozásáról lemondva - egy minden réteget érintő demokratikus ifjúsági szövetség alakuljon. Igy 1945-1947-ben az ifjúsági szervezetek négy tipusa létezett Tolna megyében:

1. Az MKP kezdeményezésére és egy ideig a koalíciós pártok által támogatott Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, a MADISZ;
2. A koalicióba tömörült pártok saját ifjúsági szervezetei: a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom /SZIM/, a Független Ifjúsági Szövetség /FISZ/, és a Népi Ifjúsági Szovetség /NISZ/.
3. A nagy ifjúsági rétegeket tömöritő szervezetek közül a munkásifjúság és az iparostanoncok körében a Szakszervezeti Ifjúmunkás- és Tanoncmozgalom /SZIT/, a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége /NÉKOSZ/, majd 1947 októberétől a középfokú tanintézetek diákjait tömöritő Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége /MDNSZ/;

4. Az egyházak egyesületei: a Katolikus Agrárifjúsági Legényegyletek Országos Tanácsa /KALOT/ szervezetei, a Katolikus Agrárifjúsági Leányszövetség /KALÁSZ/ és néhány egyházi diákszervezet.
   Az egyházi egyesületeken kivüli öröksége még ennek a kornak a szintén több évtizedes hagyományokkal rendelkező Magyar Cserkész Szövetség.

1945 őszi választási küzdelemben a MADISZ még nem képviselt jelentős erőt. 1945-46 fordulóján a fiatalok helyzete, életkörülményei romlottak, a jobboldal gyengitette és megosztotta a szervezetekbe tömörült ifjúságot. A demokratikus mozgalmak tevékenysége alig fejlődött.
Az 1947-es választások nagy erőpróbájából már megerősödve került ki a SZIT, az MDNSZ befolyása is nőtt.
1948 tavaszán - országos szövetségeik határozata értelmében - a FISZ, a MADISZ, a NISZ és a SZIM megyei vezetőségei nyilatkozatot tettek közzé arról, hogy különálló szervezeteiket megszüntetik. Felszólitották tagságukat, hogy lépjenek be az Egyesült Parasztifjúság Országos Szövetségébe, az EPOSZ-ba.

Az MKP és az SZDP egyesülése után felgyorsult az egységes szervezetbe tömörités üteme.
Megalakult a MINSZ megyei titkársága, majd Ifjúsági Bizottság jött létre Szekszárdon, Tolnán és a járási székhelyeken.
1949 januárjában Pécsről Szekszárdra helyezték a SZIT megyei irányitását. Májusban minden szervezet nagy erőkkel vett részt a kiirt választások előkészitésében és lebonyolitásában.
Adminisztrativ intézkedésre megszünt a NÉKOSZ.
A SZIT, az EPOSZ és az MDNSZ tagságából 1950 nyarán megalakultak a Dolgozó Ifjúság Szövetsége alapszervezetei és a DISZ megyei bizottsága.

Ezek megközelitő számbavételére teszünk kisérletet a következő fejezetekben. A DISZ létrejöttével a magyar ifjúsági mozgalom történetének már egy másik korszaka kezdődött.

ÖRÖKSÉG-ELLENTMONDÁSOKKAL

1945. január 20-án Moszkvában Vorosilov marsall a szövetséges nagyhatalmak nevében és Gyöngyösi János külügyminiszter aláirták a magyar fegyverszüneti egyezményt.

Az V. törvény 15. pontja értelmében Magyarország kormánya kötelezi magát, hogy haladéktalanul feloszlatja a magyar területen lévő Hitler-barát, vagy más fasiszta politikai, katonai és katonai jellegű szervezeteket, valamint egyéb olyan szervezeteket, melyek az Egyesült Nemzetekkel szemben ellenséges propagandát folytatnak, és a jövőben sem tűri meg ilyen szervezetek fennállását. /2/ Az egyezmény alapján a belügyminiszter elrendelte a hazai egyletek felülvizsgálatát és működésük engedélyezését attól tette fuggővé, hogy milyen magatartást tanusitottak a második világháború idején. /3/

Az 1930-as években a Katolikus Agrárifjúsági Legényegyletet /KALOT/ és a Katolikus Agrárifjúsági Leányszövetséget /KALÁSZ/ - országos szövetségeik irányitásával - egy erősödő militarista szellem és nacionalizmus jellemezte. A katolikus egyháznak Tolna megyében is jelentős bázisai voltak ezek a szervezetek, a legtobb településen a fiatalok egyetlen lehetősége szervezett kultúrális és sportmegmozdulásokra, a szórakozásra.
Eddig feltárt források szerint 40 településen 65 ifjúsági szervezet, kor, egyesulet tevékenykedett Tolnában, helyenként több is; 37 KALOT, 19 KALÁSZ és 9 egyéb egyesület.

A lányokat 14, a fiúkat 16 éves kortól tömöritő egyletek több évtizedes hagyományaikkal generációk számára jelentették egy ifjúsági szervezethez való kötődés lehetőségét. A nem ritkán 100-120 tagot számláló egyházi irányitású körök országosan fél millió, megyénkben kb. hat-hét ezer fiatalt tömöritettek. /4/ Fennmaradásuk érdekében az egyházi vezetők egy része a demokratikus szervezetekkel való együttműködéstől sem zárkózott el, programjukban még az új hadseregbe való toborzás támogatása is szerepelt. Erősebb volt azonban a Mindszety hercegprimás által képviselt elutasitás, ami csak gyorsitotta az egyházi - elsősorban a katolikus - szervezetek elszigetelődését.
Különösen a KALOT annyira kompromitálta magát 1945-ig, hogy az egyházi reakció elleni politikai küzdelem a szervezet felosztását is eredményezte. Ehhez a folyamathoz hozzájárult az egyházak ifjúságra gyakorolt hatásának csökkenése is.
1946 nyarán befejeződött az egyesületek működésének felülvizsgálata. Júliusban Rajk László belügyminiszter a vizsgálat megállapitásai alapján és a demokratikus ifjúsági szervezetek sürgetésére feloszlatta az egyházi szervezetek országos szövetségeit és helyi szervezeteit. A vagyonleltárak megállapitása után helyiségeiket és felszerelésüket a BM. engedélyével a pártok, vagy újonnan alakuló ifjúsági szervezeteik vették birtokukba. A helyiségek használatának jogáért helyenként olyan éles küzdelem alakult ki, hogy az alispán sem tudott igazságot tenni; az ügy a belügyminisztériumhoz, sőt a miniszterelnökig is eljutott.
Az egyháziakéhoz hasonló politikai megitélése miatt rendeletileg feloszlatott Magyar Cserkész Szövetség Tolna megyében működő csapatai is megszűntek. Az 1912-ben alakult egyesület működésében a 30-as évek végén következett be jelentős változás.

Vezetői szoros kapcsolatba léptek a Levente intézményével. 1944. október 1-én az országos parancsnok kiáltványban szólította fel tagságát a fasiszta uralom fegyveres védelmére. A jelentkező fiatalokat a Hunyadi páncélos alakulatba sorozták be. Sajnálatos tény, hogy a Cserkész Szövetség is áldozata lett a háborús propagandának. Sajnálatos, mert a szövetségnek voltak olyan értékei, amelyeket általános ifjúságnevelési célként a felszabadult Magyarország is vallott és szívesen támogatott volna. Mindenekelőtt az egyesület legátfogóbb alapelvét; az önkéntesség, a testvériség és az önkormányzat hármas elvének harmónikus együttesét.
A járási székhelyeken és néhány községben működő Turán, Rákóczi, Wosinsky stb. elnevezésű cserkészcsapatok vagyontárgyait a számukra helyet adó iskolák vették át. /5/ Utóda, a Magyar Cserkészfiúk Szövetsége 1948-ban csatlakozott a Magyar Úttörők Szövetségéhez.
A demokratikus átalakulást akadályozó egyesületekkel szembeni harc eldőlt. Megszünésük újabb lendületet adott a koalíciós pártok ifjúsági mozgalmainak. Ugyanakkor felmerült a reális veszélye annak is, hogy a felszámolt egyesületek volt vezetői a legális szervezetekben húzódnak meg, sőt a vezetésben is hatalmi pozicióra törekednek. Az 1948-49-ben túlzottan felerősödő gyanakvásnak 1946-ban volt alapja. Az éberség konkrét politikai harcot jelentett a munkás- és parasztfiatalok tömegeit mozgósító demokratikus ifjúsági szervezetek tagtoborzó törekvéseivel egyidejüleg.

EGYSÉGBE IFJÚSÁG!

1944 decemberében a Magyar Kommunista Párt kezdeményezésére megalakult a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség /MADISZ/

A felszabaditott országrészben a Kommunista Párt szervezetei és a köréjük csoportosuló fiatalok tették lehetővé, hogy egységes demokratikus ifjúsági mozgalom jöjjön létre. A Magyar Nemzeti Függetlenségi Front többi pártja a MADISZ-ban az MKP erős befolyásától tartva, önálló ifjúsági szervezet létrehozására törekedett. Igy Tolnában mindenekelőtt a Magyarországi Szociáldemokrata Párt /MSZDP/ ifjúsági szervezete, a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom /SZIM/ és a Független Kisgazdapárt /FKGP/ szervezete, a Független Ifjúsági Szövetség /FISZ/ igyekezett csoportjait kiépiteni.

A MADISZ alig három és fél éves működése egybeesik a háborús károk helyreállitásának és a demokratikus erők küzdelmének hősi korszakával. A különböző pártokban elkötelezett és párton kivüli tagság osztályérdekek fölötti társadalmi haladást tekintette céljának. Alapszabálya a 14-26 éves ifjúság számára hirdetett pártszempontokat kizáró tevékenységet, demokratikus szervezeti életet, lehetőséget a nemzetépitő feladatokban való jártasság megszerzésére. Felhivása 1945. február 9-én jelent meg a "Szabad Ifjúság" cimű lapban. Az ifjúmunkások és a nők számára ugyanolyan bért követel, ha a munkafeltételek és a teljesitmény azonos. A tanoncok helyzetének gyökeres megváltoztatása érdekében egységes tanoncvédelmi törvény megalkotását sürgeti. Szót emel a program a fiatalkorú mezőgazdasági munkások - cselédek, napszámosok, béresek - életkörülményeinek megjavitásáért. Intézkedéseket kér az ifjúság egészséges nevelése érdekében és önrendelkezési jogot egyesületei fölött.

A MADISZ programja hitet tett a fasizmus minden maradványa elleni harc nagy történelmi feladata mellett. "Most már minden magyar ember tudja, hogy mennyi szenvedés, pusztulás, halál okozói voltak országunk német zsoldba szegődött vezetői. Hitler magyar zsoldosai tudatosan félrevezették, elkábitották a magyar népet...

Az országvesztő politika legtöbb áldozatot a magyar ifjúságtól követelt... Szebb jövőt igértek, de halált osztogattak megtévesztett népünknek." 1945. február 18-i felhivásuk felteszi a kérdést: Miért volt hatása az ifjúságra a reakciós politikának? "Az iskolákban, egyesületekben, az újságokban, rádióban Hitler beszédeinek hazugságait kellett hallgatnunk,... mákonnyal bódították el a magyar népet és az eredmény: Nemzeti katasztrófa lett." /6/ A program az ország újjáépitésében, a dolgozó fiatalok érdekeinek védelmében és a demokratikus iskolaügy megteremtésében egyaránt jogokat és feladatokat szánt a MADISZban tömörülő ifjúsági mozgalmak tagságának.
A szervezetek alakulásával egyidejüleg olyan tendenciák is mutatkoztak, amelyek ellen az MKP Központi Vezetősége határozattal lépett fel. A demokratikus ifjúsági tömegmozgalommá fejlődést több helyen akadályozta a szektás elzárkózás, a direkt politizálás. Határozata kimondta: "A /MA/ DISZ munkájában a hangsúly ne a politizáláson legyen. A /MA/ DISZ igyekezzék az ifjúságot sport, szórakozási, tanulási igények kielégitésében megnyerni a demokratikus Magyarország céljainak... A /MA/ DISZ vezetőségeiben a kommunista ifjak ne számbeli fölényükkel, hanem rátermettségükkel, munkájukkal vezessének." /7/

Tolna megyében 1945 tavaszán indult meg erőteljesebben a szervezés. Először Bonyhádon jött létre a MADISZ, február végén a két gyár fiataljai alakitották meg 18-20 fős csoportjukat.
Ugyanekkor Szekszárdon Demokratikus Fiatalok néven szerveződött egy 6-8 fős ifjukommunista csoport. A MADISZ március végén alakult meg. Tagjai bekapcsolódtak a vidéki szervezésbe, a falujáró népnevelő munkába és a novemberi választások lebonyolitásába. Alapitó tagjai pl. Baka Ilona, Baktai Ferenc, Farkas Mária, Keresztes György, Németh Lajos, Sükösdi József és mások. /8/

Dombóváron április 8-án mondták ki megalakulásukat. A Hunyadi tér 20. szám alatti gyűlésen Horváth József budapesti kiküldött a reakció elleni harcra szólította fel a nagy számban megjelent fiatalokat. A MADISZ programjával való lelkes egyetértés jegyében választották meg a szervezet vezetőinek Porubszky Iványt, Horváth Tihamért, Gulyás Lajost, Csapó Kálmánt, Hopp Lajost, Ignácz Flóriánt, Szilák Máriát és Kelemen Vendelt. /9/

Április 22-én fogadták el az összegyűlt fiatalok a szövetség célkitűzéseit. Lelkesen vállaltak részt az országépitő feladatokból. Egy héttel később már nagy programot hirdettek az Erzsébet utcai Stamm-féle házban: "Fiúk! Új otthonunk minden magyar ifjút vár. Kultúrális tevékenységet, széleskörű sportot és minden szórakozási lehetőséget megtalálhattok a vonzóan és gazdagon berendezett otthonunkban. Jöjjetek és akarjatok! Szervezetünk kizárólag ifjúsági célokat szolgál, melynek vezetőit is ti választjátok ki. Jöjjetek, épitsetek!" /10/

A pincehelyi és a dunaföldvári fiatalokat május 20-án a tamásiak csoportja követte.
Plakátjuk hangulatos toborzó-gyűlést hirdet:
"Akarsz-e sportolni
Akarsz-e táncolni
Nemesen szórakozni
Jöjj közénk! Lépj be a MADISZ tamási szervezetébe!
Alakuló gyűlés május 20-án 1/2 3 órakor a Társaskörben.
Szeretettel várunk!" /11/

Sorra alakultak a szervezetek. Év végére a MADISZ 24 csoportjának már kb. 1200-1500 fős taglétszáma volt Tolna megyében. Nem járt mindenhol sikerrel az a törekvésük, hogy saját otthonra tegyenek szert. Bölcskén május 20-án tárgyalta ezt a kérdést a Nemzeti Bizottság.

Felolvasták "A MADISZ-nak azon kérelmét, hogy részére a rk. kultúrház helyiségei rendelkezésére bocsátassék. A bizottság úgy határozott, hogy a MADISZ járjon el a rk. egyház vezetőségénél és bérelje ki helyiségét ugyanolyan feltételek mellett, mint azt a Kisgazda Párt kapta, ...mig a tanitás a kért helyiségben van megtartva, a tanitás nem zavarható,... a helyiség azon részei, amelyben tanitás nincs, csak kizárólag a MADISZ részére adható ki, tekintve, hogy a MADISZ-ban a bölcskei ifjúság minden rétege képviselve kell legyen, igy az egyház vezetősége ezen bérbevétel elé akadályokat nem gördithet." /12/

Szekszárdon 1946. január 26-án a képviselőtestület a volt Leventeotthon sorsáról döntött. A Szabadművelődési Tanács javára született határozat elleni fellebbezés után a MADISZ kapta meg az épületet. Néhány felszerelési tárgyat is örökölt. A többnyire szervező munkával járó mozgalmi élethez egyenlőre ez is megfelelt. /13/

Miszlán a rendőr olyannyira pártfogásába vette a MADISZ-t, hogy más szervezeteket kizárva, egyedüli használatra nekik adta a KALOT helyiségét. Főispáni sürgetésre kivizsgálták az ügyet, a megyei főkapitány hibásnak találta a miszlai rendőrparancsnokot és az elkövetett önkényeskedés miatt törölte az állományból. /14/ Ozorán más módon volt szükség rendőri beavatkozásra. "Ezúttal egy sportegyesület esti mulatságán tört ki a temperamentum a lakosságból" - irja a megyei lap. A feloszlatott KALOT a sportkör szineiben lépett fel a MADISZ ellen, "már a múlt ősszel is hirhedtté tette magát demokrácia-ellenes kirohanásaival, nyilt tüntetéseivel. MADISZ-tagok akasztásával fenyegetőzni nem volt ritkaság ebben a békés sportegyesületben..."

- Az újság arról tudósit, hogy bántalmaztak egy fiatalembert - "...rá is lőttek, ami nyilván szintén a békés mulatságok műsorába szervesen beilleszkedő cselekmény. A felháborodott fiatalság erre a vendéglőhöz vonult, ahová a rendőrség a lövés zajára meg is érkezett." /15/

A MADISZ megyénkben is eredményesen mozgósitotta a fiatalokat több nehéz feladat megoldására. Szenet kellett biztositani a fűtési gondokkal küszködő kórháznak, sürgőssé váltak a mezőgazdasági munkák, használhatóvá kellett tenni több iskolát, a demokratikus rendőrség és honvédség megteremtéséhez sok munkás és paraszt származású fiatal jelentkezését várták. Mindebben lendületes szervező munkával eredményesen működött közre a MADISZ.
Kedvet és keretet adott a mozgalom a fiatalok kultúrális- és sportéletéhez. Népszerűsége és vonzereje nőtt. Jól mutatja ezt az első országos Magyar Ifjúság Napja 1945. június 10-én rendezett gazdag műsora. A fellendülő amatőr mozgalom és az ifjúsági szövetség munkája szorosan összefonódott. A sportesemények is lelkes fiatalok tömegeit mozgatták meg. Edzésekre nem sok idő maradt a napi munka mellett, a hiányos felszerelés sem jelentett akadályt, nem is volt rá szükség a mezitlábas bajnokságokon. Különösen aktiv volt a tömegmegmozdulások szervezésében a MADISZ Dombóváron, Pakson, Pincehelyen és Szekszárdorn. A dombóvári szervezet ügyesen használta fel az Ifjúsági Nap programját saját célkitüzéseinek népszerűsitésére. A sportversenyek és szórakoztató rendezvények mellett előadásokat szerveztek a magyar népzenéről, a szellemi élet kérdéseiről, a nemzeti öntudatról, az irodalomról stb. /16/
A Dunaföldvári járás MADISZ szervezetei Pakson az Erzsébet Szállóban rendeztek nagy ifjúsági programot.

Szövetségük törekvéseit Oeixler Kálmán MADISZ titkár ismertette. A zsúfolásig megtelt szinházteremben nagysikerű műsorral lépett fel a bikácsi, dunakömlődi, dunaszentgyörgyi és a helybeli MADISZ. Pincehelyen olyan sikerrel szervezték az amatőr szinjátszást, hogy műsorukat többször be kellett mutatni. A sikerhozta bevételből a Széll Mihály-féle házban lévő helyiségük javitására is telt. A falu fiataljainak összefogásával társadalmi munkában szinpadot és ötszáz személyes nézőteret épitettek. /17/

Szekszárdon a Magyar Ifjúság Napja alkalmából avatták fel a városi szervezet és a megyei szövetség székházát. De nemcsak a népszerű álarcos és batyusbál, vagy a szüreti mulatság hozta össze a szekszárdi fiatalokat. A MADISZ, a Népi Ifjúsági Szövetség /NISZ/ és a gimnázium diákifjúsága közös felhivással fordult a Megyei Nemzeti Bizottsághoz. Szervezetekbe tömörült haladó ifjúság nevében azt javasolták, hogy a kórház parkjából már eltávolitott Horthy-szobrot kapja meg a város ifjúsága és beolvasztva emlékművet állithasson a Béla király téren Babits Mihálynak. INdoklásukban hivatkoztak arra, hogy Garay Jánosról iskola és tér van elnevezve, szobra is van a városban. "Babits Mihály városunk szülötte, az új magyar irodalom legnagyobb alakja az egyetemes emberiség igaz és megbecsült értékei közé tartozik,.. célunk a magyar élet minden értékének megbecsülését előmozditani." Pár héttel később Kelessy Oezső alispán válaszolt a felhivásra. Helyt adott a kérelemnek és a Nemzeti Bizottság egyetértésével a szobrot a három ifjúsági szervezet rendelkezésére bocsátotta. Nemes céluk még több alkalommal megmozgatta a szekszárdi fiatalokat, pl. irodalmi délutánokat rendeztek, melyek bevételét is az emlékmű felállitására szánták. /18/

1946. juniusában Nonn György, a MADISZ országos főtitkára kijelentette: "... amig a Madisz minden erejét megfeszitve dolgozik a jó béke előkészitésén és a jó pénz megteremtésében, addig lelkiismeretlen emberek vezetése mellett egyre-másra szervezkedik a reakció az ifjuság körében is.... Nem fogjuk türni, hogy bármelyik ifjusági szervezet a demokrácia takarója alatt a fasiszta maradványok és a reakció buvóhelye legyen." /19/

A mozgalom nehéz éve volt ez. Szekszárdon egyidejüleg tevékenykedett a MADISZ, a SZIT, SZIM, MDNSZ, FISZ, NISZ, KALOT, KALÁSZ és a Cserkész Szövetség. Mindegyik sokat tett a maga módján az ifjuság megnyerése érdekében. Az indirekt politikai módszerek tulsulya időnként azt a látszatot keltette, hogy nincs lényeges különbség törekvéseik között. Erre utal a megyei sajtó is, amikor a megyeszékhely ifjusági szervezeteinek egy éves müködését elemzi: " A MADISZ a legnagyobb látszólagos létszámmal rendelkező ifjusági egyesület alapvető célkitüzéseitől. a demokratikus átnevelés elgondolásától ijedten elzárkózik. A politikai pártok közül számottevő ifjusággal a Kisgazdapárt és a Szociáldemokrata párt rendelkezik. Előbbiek egy-két milleneumi illatu gyöngyösbokrétás felvonulást produkáltak ünnepélyes alkalmakkor, utóbbiak meg farsang idején két tarka estet.." - majd igy folytatja - "Mi a tanulság jövőre: 1. Ifjuságunk szétforgácsoltsága tovább nem tartható fenn. 2. Éppen ezért közös alapot kell találni, melyből kiindulhat a sokfelé maradt ifjuság. 3. Tapasztalt nevelői tudással rendelkező irányitó nélkül ifjusági mozgalmat fenntartani nem lehet. 4. Viszont éppúgy vigyáznunk kell a tapasztalt tanácsadóra és a legkisebb antidemokratikus elhajlását észlelni és orvosolni kell. 5. Nem kell ezer alapszabály, alosztály, diszelnök, altitkár, ezer jegyzőkönyv. Legyen vége a gittegyletesdinek. 6. Kiméletlen harcot az egyesületeket lejáratók, a nagyszájuak, az "Árpádsávos szellemet" élesztgetők, az uszitók, ugyanakkor a közömbösök és a mindent könnyenvevők ellen is."

A cikk minden szervezettől öntisztulást és közeledést vár, "hogy megkezdődjön á szekszárdi ifjuság eggyéolvadása és átnevelése." /2o/

Ez maximalista program 1946-ban, de vannak megszivlelhető elemei. Az alapvető kérdésekben még jelentős érdekkülönbségek léteznek a társadalomban. Ezekből kiindulva politizálni pl. a MADISZ-ban csak sok jól felkészült ifjusági vezető segitségével lehet. Ugyanakkor az is kimutatható, hogy az ifjusági mozgalmak szervezeti felépitésben és müködési formaságokban sokat átvettek a több évtizedes hagyománnyal rendelkező egyletektől. Ez nehézkessé tette a szervezet életét, inkább az áldemokratizmust erősitette. Gyakran választottak - üzemi szervezetekben is - az elnök és titkár mellett alelnököt, háznagyot, könyvtárost, pénztárost, jegyzőt, ellenőröket és az uj feladatokhoz kulturális és sportvezetőt, leányvezetőt, faliujságfelelőst stb. Ha "lemondott a régi tisztikar,"az uj vezetőség "székfoglaló beszédet" mondott. /21/

A MADISZ-t ért országos és helyi kritikák nem voltak eredménytelenek. Szekszárdon a gyakori vezetőségváltozás után központi utasitásra felfüggesztették a szervezet müködését és ideiglenes szervezőbizottságot hoztak létre. A város vezetőiből tanácsadó testület alakult és együtt vitatták meg a további feladatokat./22/

Ez hatással volt a megye többi MADISZ-szervezeteinek munkájára is, fellendult a mozgalmi élet. 1947. tavaszán a gyorsan olvadó nagy hótomeg miatt árviz-készültséget szerveztek, gyüjtést kezdeményeztek a dorogi bányászszerencsétlenség hátramaradottai számára, Szekszárdon diákszobát rendeztek be a MADISZ-otthonban és elkezdődött az un. "48-as mozgalom megyei előkészitése. Már ennek részeként került sor március 15-e megünneplésére a megyeszékhelyen, ahol a MADISZ nevében Letenyei György mondott nagyhatásu unnepi beszédet. /23/

A MADISZ kezdeményezésére alakult 48-as ifjusági bizottságok sok tervvel és nagy lendülettel készültek a szabadságharc századik évfordulójának megünneplésére. Ez a munka növelte a MADISZ tekintélyét, amit csak fokozott az, hogy egyes ifjusági szervezetek távol tartották tagságukat az előkészületektől. A MADISZ birálta a féltékenységből, vagy párt - szempontokból elzárkózó szervezeteket, mert a centenárium közös megünneplésében jó lehetőséget látott az együttmüködésre. A tervek között szerepelt önkéntes rohambrigádok szervezése a Duna-Tisza csatorna épitéséhez, más-más egyesület otthonában vitadélután, Szekszárdon az országzászló helyén szabadságzászló felállitása, ifjusági nagygyülés és sportünnepély, kulturális versenyek rendezése stb. /24/

Az "Énekelj, magyar ifjuság" - gondolata háromszáz fiatalt mozgósitott 1947. decemberében a megyeházán megrendezett kulturverseny döntőjére. Legnagyobb sikerrel a bátaszéki székely kórus, a Kommunista Párt bonyhádi pengető együttese és szólistái, a dombóvári konzervgyár dalárdája és a sárpilisi református énekkar szerepelt. /25/

Minden település készült a nagy történelmi évfordulóra. A szervező munkában sokat vállaltak magukra a MADISZ szervezetei és a népi kollégisták.

Szekszárd ünnepi programjából:

Március 14-én — Kerékpárverseny, lámpionos felvonulás, fáklyás staféta, őrtüzek a Garay téren és a régi kórház előtt.

Március 15-én — Zenés ébresztő, az egyházak istentiszteletei, a szabadságzászló elhelyezése és Prantner József MKP városi titkár ünnepi beszéde. Kulturmüsor az Iparosszékházban, hangverseny a megyeházán a Zenekedvelők Egyesülete rendezésében. /26/

A közös akciókból megerősödve kikerülő MADISZ jól ismerte fel az együttműködés lehetséges területeit és módszereit. Ugyanakkor sok erőt lekötött a kétfrontos harc; kaput nyitni az ifjúság nagyobb tömegei számára, de vigyázni, hogy ez ne járjon politikai engedményekkel.
Ismét erősödő befolyásának országos megitélésében nem volt egyetértés.
A MADISZ-nak 1947 végén elsősorban a szegényparasztifjúság körében és a bányavidékeken volt komoly befolyása. 1350 szervezetének kb. 100-130 ezres taglétszáma tömegbázisa lett az ifjúság sport és kultúrális megmozdulásainak. "Mindezek ellenére meg kell állapitanunk - mondja ki az MKP. KV. Ifjúsági Bizottságának 1947. november 25-i jelentése, hogy a MADISZ-al nem sikerült elérni, amit pártunk akart. A MADISZ nem tudta a magyar ifjúság tömegét megszervezni, a demokrácia és pártunk mellé állitani. A MADISZ-t az ellenségnek sikerült súlyosan kompromittálnia, erkölcsi válságba taszitani, ebből kilábalni nem tudott és ez örök időkre megbélyegezte a MADISZ-t." Kétségtelen, hogy sok támadás érte, gyakran jogosan. De az előterjesztés és Farkas Mihály kritikája több tekintetben igazságtalanul marasztalta el a szervezetet. Igaz, hogy ezt az itéletet szinte kinálta az Ifjúsági Bizottság véleménye; "Falun és városon a MADISZ könnyű prédája lett a jobboldalnak, nem voltak ifjak, akik örömmel, lelkesedéssel támogatták volna a MADISZ-t." Rövid működésének Tolna megyei tapasztalatai ezt nem bizonyitják. Sokkal inkább azt, hogy a MADISZ volt az első iskolája a demokratikus mozgalmak ifjúsági vezetőinek és tagjainak. Inkább áldozata a MADISZ a már ekkor szervezeti egységet sürgető törekvéseknek, semmint saját valós, vagy vélt gyengeségeinek. Ezt igazolja, hogy ebben a vitában a pártot képviselő Farkas Mihály olyan javaslatot támogatott, amelynek célja "...egy fordulatot csinálni az ifjúsági politikában és kialakitani az egységes ifjúsági mozgalmat a párt befolyása alatt." /27/

1948. tavaszán szünt meg a MADISZ. Tagsága beolvadt a falusi ifjuság uj, egységes szervezetébe, az EPOSZ-ba.

A KOALICIÓS PÁRTOK IFJUSÁGI SZERVEZETEI

Az 1945. februárjában alakult Szociáldemokrata Ifjusági Mozgalom /SZIM/ csak fél évvel később kezdett szerveződni Tolna megyében. Az SZDP megyei titkársága szeptemberben felszólitotta a 24 éven aluli munkás-, földmüves és tanuló ifjuságot, hogy minél nagyobb számban jelentkezzenek a szekszárdi szervezet pártirodájában. /28/

A SZIM keretein belül demokratikus szellemü önképzést, öntevékeny pártéletet és sportolási, szórakozási lehetőségeket igértek a fiataloknak.
November 28-án tartott alakuló ülésükön az intéző bizottságon belül ifj. Korsós Dezsőt bizták meg a szervezési feladatokkal. Programjaikat először az SZDP helyiségében rendezték, majd áthelyezték müködésüket a MADISZ-székházba. /29/

A tagtoborzás érdekében elsősorban müsörös, táncos rendezvények szervezésére törekedtek. Tagjai háromfelvonásos operettet tanultak be, mellyel nagy sikerrel szerepeltek az Iparosszék - házban. Szép vállalkozásuk volt a hadifoglyok támogatására rendezett müsoros est a járási székhelyeken és Szekszárdon. /3o/

Igazán jelentős szervezetté nem nőtte ki magát. Az iparral is rendelkező települések ifjumunkásait az SZDP ifjusági szervezeténél jobban vonzotta a szakszervezet érdekvédelmet is biztositó mozgalma. 1947. március 9-én Szekszárdon tartották utolsó tisztujitó közgyülésüket. /31/

A Független Kisgazdapárt is létrehozta saját ifjusági szervezetét. 1945. tavaszán alakult meg a Független Ifjusági Szövetség /FISZ/.

Állandó szereplője lett Tolna megyében is az ifjusági mozgalmak politikai küzdelmének. Arra törekedett, hogy a demokratikus átalakulás során minél nagyobb befolyásra tegyen szert az ifjuság körében. Ennek során engedményeket is tett a jobboldalnak - elsősorban az egyházi szervezetek felé - ugyanakkor az MKP által támogatott MADISZ-al is versengett a nagyon megosztott falusi ifjuságért. Főtitkára kénytelen volt a Független Ifjuságról kimondani: a szövetség elleni támadások "nem alaptalanok, mert szervezeteinkben ma már van egy tekintélyes réteg, amely a demokráciával szemben ellenzéki magatartást tanusit." A jobboldali hangadóival azonban nem tudott leszámolni. /32/

1945. nyarán már erős szervezetet hozott létre pl. Döbrögözön. Az FKGP képviselője által ott mondott programbeszéd nagy viszhangot keltett. A baloldali kritika középpontjában a szónoknak az a kijelentése állt, hogy "A mi ifjusági csoportunk a legnagyobb és egyetlen ifjusági csoport, amely a népi gondolat előharcosa." /33/

A MADISZ-al való helyi vetélkedésre az adott okot, hogy a 27 tagu MADISZ is igényt tartott a 60 tagu KALOT által használt hajdani Levente-otthonra.
Az ilyen helyi összecsapás nem volt ritka eset, a gyorsan cselekvő MADISZ több községben elfoglalta a demokratikus ifjusági szervezetek elől addig elzárt helyiségeket és birtokba vette a különböző berendezési és felszerelési tárgyakat is.
1946. október 8-án a FISZ Szekszárdon tartotta megyei gyülését. Ügyvezető elnöknek Klézli Erzsébetet, titkárnak Gyöngyösi Jánost választották. Az országos ifjusági választmányba a bonyhádi és a dombóvári szervezet 2-2 tagot, Paks, Szekszárd, Tamási és Zomba 1-1 tagot delegált. /34/

1947. tavaszán a Kisgazdapárt megyei titkársága a fiatalokhoz intézett felhivásában kijelentette; a FISZ szervezetei megerősödtek Tolna megyében, de vannak helyek, ahol elzárkóznak a demokratikusan gondolkodó fiatalok elől.

Ezért sokan más szervezetek iránt érdeklődnek. A felhivás nyilt harcra buzdit a FISZ-en belül a másfelé forduló fiatalok megnyerése érdekében. Az elzárkózó szervezetek "cselekedeteikkel mozgalmunk létét veszélyeztetik, mert a parasztfiatalság otthagyja az ilyen szervezeteket, mivel még nem eléggé harcos szellemü.....
Ezeknek az önérzetes fiataloknak üzenjük, hogy a Független Ifjuságot elsősorban nekik szántuk." Ne türjék az elzárkózást - folytatódik a felhivás - szoritsák ki a rossz vezetőket a szervezetből és igy "ebből a tisztulási folyamatból a Független Ifjuság taglétszámában megnövekedve, harcban megerősödve, felfrissülve kerül ki...." /35/

Erre azonban nem maradt ereje.
Utolsó megyei konferenciáját 1947. december 2-án tartotta Szekszárdon. A Dobogókőn már megszületett uj parasztifjusági program kidolgozásában a FISZ országos vezetősége is részt vett. Decemberben választott megyei "vezérkara" már ennek ismeretében dolgozott tervein az egységes parasztifjusági szervezet megalakulásáig. A Kisgazdapárt központjában tartott tanácskozásukon elnöknek Tornóczki Mihályt /Siógárd/, főtitkárnak Takács Józsefet /Szekszárd/ válalsztották meg. /36/

Nincsenek értékelhető források a Nemzeti Parasztpárt ifjusági szervezetének megyei müködéséről. A Népi Ifjusági Szövetségnek /NISZ/ is volt néhány csoportja, a legerősebb Szekszárdon müködött. A Tolna megyei Néplap fontosnak tartotta, hogy tudósitson I. Országos értekezletükről: "A magyar parasztfiatalság annyi sok jószándék, ujra próbálkozás és nekigyürközés után most érkezett el oda, hogy végre megteremtheti az önmaga képére formált osztálytudatos, országos méretü paraszti mozgalmát.... Megmérjük erőinket, rendbeállitjuk sorainkat, megnézzük mi a dolgunk a világban s a magyar társadalom alakulásában, mit kell tennünk, mik a feladataink." /37/

A NISZ utolsóként lépett ki a MADISZ-ból, nagyobb befolyásra elsősorban a tiszntúli falvak ifjúsága körében tett szert.

IFJUSÁGI RÉTEGSZERVEZETEK TOLNA MEGYÉBEN

1945. februárjában kezdte müködését a Szakszervezeti Ifjumunkás és Tanoncmozgalom /SZIT/. Tolnában nem épülhetett nagy hagyományu munkásifjusági szervezetekre. Az MKP kezdeményezésére kibontakozó rétegszervezet viszonylag későn alakitotta meg csoportjait megyénkben. Értékelhető tevékenysége 1947-195o. közötti időre esik. /38/

A SZIT kezdeti szervező munkáját is neheitette az ifjusági mozgalomra oly jellemző kádergond, a jól felkészült vezetők hiánya. Mégis Tolna megyei müködésének tapasztalatai azt mutatják, hogy az üzemi SZIT volt a megye ifjuságának legharcosabb mozgalma. Archivumi és levéltári források segitségével bizonyithatóan 1947-195o. között 41 SZIT szervezet müködött, de feltételezhető, hogy pl. valamennyi iparostanuló iskolában volt csoportja a tanoncmozgalomnak. /39/

Erejét a megye viszonylag nagyobb üzemeinek ifjumunkássága jelentette, közöttük is elsősorban a bányászfiatalok. Országos központjuk már 1945-ben arra törekedett, hogy tagjai egyben legyenek MADISZ tagok is. Szorgalmazta az együttmüködést, mert feladatának tekintette az ifjumunkások gazdasági érdekeiért, szakmai továbbképzéséért való harcot, az érdekvédelmet, politikai kérdésekben pedig a MADISZ-al való közös fellépést. A SZIT Végrehajtó Bizottsága áttekintve a két szervezet közötti együttmüködést, megállapitotta: "Ilyen szervezet, mint a MADISZ, még Magyarországon nem volt,.... soha nem fordult elő, hogy a parasztok, diákok és munkások együtt legyenek egy szervezetben. Nagyon fontos az, hogy a MADISZ, SZIT, SZIM együtt tudjon müködni. Ha ezt elérjük, akkor megnyerjük a rekació elleni harcot.....

A /MA/DISZ területileg van megszervezve, a SZIT pedig szakmánként. Tehát nekunk is meg kell szerveznünk a területi csoportokat. Ez a helyes ut a MADISZ felé." /40/ A SZIM-mel való közös munka országos értékeléséből kitünik: "A SZIM szemrehányást tett, hogy a SZIT-ben nincs szociáldemokrata. Ebben a SZIM a hibás, mert távol tartja magát tőlünk. Mi szeretnénk magunk között látni a SZIM ifiket. A SZIM bizalmatlan velünk szemben, mert a szakifi-csoportok vezetői általában kommunisták." /41/

Első kongresszusán a két munkáspárt ifjuságának együttmüködése mellett foglalt állást. Ezért is szorgalmazta a Magyar Ifjuság Országos Tanács felállitását. A kongresszus programjából egyértelmüen kitünik, hogy a SZIT "....a munkásifjuság gazdasági, kulturális és társadalmi érdekeinek védelmére" egy 15 pontból álló "minimális követelésért inditja meg a harcot." /42/

1947. elején még gyengék voltak a SZIT vidéki poziciói. Tolna megyében elsők között a szekszárdi szervezet alakult meg. Januárban sikerrel mutatta be müsorát a szakszervezetek helyiségében. /43/

Az 1947-48-ban létrejött szervezetek irányitását a SZIT tolnai-baranyai nagyválasztmánya látta el Pécsről. 1949. január 16-án tartott konferenciájukon értékelték az addig végzett munkát, megtárgyalták az ifjumunkások és parasztfiatalok együttmüködését. /44/

Ezt követően alakult meg az önálló Tolna megyei titkárság, amelyről 1949. január 26-án körlevélben értesitették szervezeteiket. Levelében Gallusz József, a SZIT megyei titkára megállapitotta: "Az alapszervezetek sok helyen csak papiron vannak meg... Ezen sürgősen változtatni kell... széles teret kell biztositani az ifjuságnak a sport és a kultura terén...." /45/

Tagságuk ekkor kb. 1400 fő 20 szervezetben. Ebből 10 üzemekben, 5 lakóhelyi területi szervezetként és 5 iparostanuló iskolásban müködött. Függetlenitett megyei titkára a MINSZ székházban kapott helyet.

Képzett ifjusági vezetők hiánya országosan és Tolna megyében is nehezitette az irányitást ellátó választott testületek kialakitását. A SZIT országos központjának 1949. február 2-i leirata szerint "A megyebizottságok kiépitését, ami napirenden van, azért nem tudjuk végrehajtani, mert nincsenek megfelelő káderek. Nagy üzemekben, bányákban nem tudjuk jól kiépiteni, irányitani mozgalmunkat, mert nem kerültek fel kellő számban olyan ifjumunkások, akik a vezetésre rátermettek és az iskola elvégzése után képesek önállóan dolgozni." /46/

Február 2o-án alakult meg a Tolna megyei választmány, de valójában a munkát egy 1o-12 fős aktivagárda irányitotta. A közvetlen megyei kapcsolat eredményeként erősödött a mozgalom, uj szervezetek alakultak, több jelentős akcióban vettek részt ifjumunkások. Néhány bányásztelepülésen olyan erős szervezet jött létre, hogy az ekkor második hullámban szerveződő EPOSZ még nem tudott tagságot toborozni. /47/

Más településeken viszont a SZIT aktivistái segitették a parasztifjuság szervezését, pl. a nagymányoki fiatalok alakitották meg az EPOSZ-t Kismányokon. /48/

Közben uj SZIT csoportok szerveződtek, igy Pakson az Államositott Mezőgazdasági és Kémiai Ipartelepek Rt-nél. A megalakulást tagtoborzó táncos gyüléssel készitették elő. /49/

Az MDP segitette a SZIT törekvéseit, müködési feltételeinek megteremtéséhez is - elsősorban az üzemi pártszervezeteken keresztül - támogatást adott. Előfordult azonban önkényeskedés, indokolatlan beavatkozás a SZIT munkájába, vagy a vezetőség leváltása a tagság megkérdezése nélkül. A mozgalomnak is voltak gyengéi, hibái. Egyik megyei jelentés szerint néhány községben "... a SZIT szervezetek tul baloldaliak voltak...," - reakciósnak itélve a parasztifjuságot, távol tartották őket a mozgalomtól. /5o/

Kárt okozott a bizalmatlanság, a vezetőkkel szembeni türelmetlenség is. A vezetőség gyakori változása - "mert az eddigi vezetők nem voltak elég öntudatosak" - inkább csak uj terveket jelentett, alig hagyva időt a megvalósitásra. /51/

Sokan megérdemelték volna, ami megadatott Dózsa Mihálynak. Az uj munkakör miatt lemondó mázai titkár érdemeit igy örökitette meg a jegyzőkönyv: "Dózsa Mihály eddigi titkár volt az az ember, aki hazánk felszabadulása után megszervezte kozségünkben a MADISZ ifjusági szervezetet, majd a SZIT szervezet titkára lett. Rögeszmélye volt tanitani, nevelni az ifjuságot, hogy szervezetünk olyan legyen, melynek egy a célja: Felépiteni a szocializmust." /52/

1949. végén - 1950. elején alapszervezet alakult néhány iparostanuló intézetben, a tamási és a tolnai épitésvezetőségnél, kisebb üzemekben. /53/

A közigazgatásilag hat járásból álló megyében már jelentős erőt képviseltek a munkásifjuság szervezetei:

Járás	Alapszervezet	Taglétszám	Ebből		
			Lány	MDP. tag	Tagjelölt
1. Dombóvári	4	278	48	12	18
2. Dunafoldvári /Paksi/	5	363	98	8	22
3. Központi /Szekszárdi/	6	437	130	33	9
4. Simontornyai /Gyönki/	2	177	29	30	24
5. Tamási	3	204	23	3	3
6. Völgységi /Bonyhádi/	7	463	148	15	23
Összesen:	27	1.922	476	101	99
%			24,7	5,2	5,1
Átlagos taglétszám		71			

A SZIT alapszervezetek programjai jól tukrozik a mozgalom országos torekvéseit és a napi politikai aktualitásokat. Bonyhádon a SZIT Gáti Lajos MDP ifjúsági felelős és Kovács Béla titkár irányításával rendszeresen foglalkozott ideológiai, világnézeti kérdésekkel. Pl.: a kulonbozó társadalmi rendszerek, a kommunista erkolcs, a Szabad Nép jelentősebb cikkeinek vitája a gazdasági építőmunka feladatairól és az éberségről stb. /54/

Jelentős helyet kapott a taggyűléseken a nemzetkozi helyzet: Kina, a gorog szabadságharc, a tőkés világ és a háborús veszély. Munkaversennyel, a termelési eredmények fokozását vállaló felajánlásokkal kapcsolódott ossze 1949-ben a budapesti Világifjúsági Találkozóra való felkészulés és Sztálin hetvenedik szuletésnapjának széleskorű megunneplése. A SZIT is kampányt folytatott azért, hogy a május 15-re kiirt választásokon a fiatalok éljenek választoi jogukkal. /55/ Ennek érdekében ot napos agitációs tanfolyamot szervezett három turnusban. Csak Szekszárdon tobb, mint 200 fiatalt készitett fel a házi agitációra.

MIndennapi feladatot jelentett a termelési eredmények fokozása, verseny a mennyiségi túlteljesitésert. Szénből, téglából, mindenből tobb kellett. Valós társadalmi igényeket fejezett ki - gyakran formálisan és tulhajtásokkal - a vállalás, a munkaverseny. A brigádmozgalomban, vagy egyéni vállalásokkal folyó versenyek példaképul állitották a nagyobb tudású, jó képességű fiatalokat, akikre a mozgalom is felfigyelt. Iskolára kuldte és feladatokkal bizta meg őket. A fiatalos lendulet, a kapott feladat és a meggyőződés egyuttes erejével naponta igyekezték túlszárnyalni egymást és az előző napi teljesitményeket. Az egységes ifjúsági szervezet előkészitésekor a Ganz Hajógyár ifjumunkásainak versenyfelhivására azonnal válaszolt a Simontornyai Bőrgyár SZIT szervezete.

Helyenként gondot okozott a fiatalok "hórukk"-munkája, nem mindenhol tetszett az idősebb szaktársaknak, különösen ha az új termelési eredményeket normarendezés követte. Gyakran a rossz anyagellátás nehezitette a vállalások teljesitését. Még igy is több száz százalékos eredmények születtek, amelyek valójában nem voltak arányban a megtermelt értékkel. /56/

Részt vettek a fiatalok a tervkölcsön jegyzésben, itélkeztek Mindszenty hercegprimás és Rajk László fölött abban a meggyőződésben, hogy egyformán jó ügyet szolgálnak. A nagyobb üzemekből ilyen kérdésekkel foglalkozó agitativ műsorokkal járták a környező falvakat. /57/

1949-1950-ben az előtérbe kerülő birálat-önbirálat a mozgalomban is nagy teret kapott. Eltúlzott önkritikáik gyakran egy idealizált célhoz viszonyitva alábecsülték a valóságos eredményeket, erőfeszitéseket. Voltak gyenge, rosszul irányitott, vagy alig segitett szervezetek is, de lehetett számitani a fiatalok lelkesedésére és tenniakarására, ha elérhető célokat tűztek eléjük. A valóban rosszul működők munkáját az valószinüleg nem segitette, hogy - mivel "A SZIT szervezet még nem tudott a termelés rohamcsapatává válni, ... nem szervez versenymozgalmat, nem törődik az ifjúmunkásokkal..." - a feladat: "...marxista-leninista körökben 10 percig foglalkozni a termelés kérdéseivel." /58/

A mozgalom sokat tett azért, hogy minél több munkásfiatal tanuljon. Felkarolta a helyi kultúrális kezdeményezéseket, szereplési lehetőségeket, kultúrversenyeket szervezett. Évente országosan több ezer munkásfiatalt küldött középiskolába és szakérettségi tanfolyamra.

Az új magyar értelmiség számos kiemelkedő alakja kezdte úgy iskoláit, hogy a munkapad mellől a SZIT küldte tanulni; "A Magyar Dolgozók Pártja azt a megtisztelő feladatot bizta ránk, hogy a munkásifjúság szervezete, a SZIT irányitsa a munkásfiatalokat a középiskolára, egyetemekre, a tudomány várainak elfoglalására." /59/ Kultúrális vállalkozásaik szervesen illeszkedtek az alapszervezetek munkájába, gyakran direkt politikai célokat is szolgálva. A simontornyai fiatalok 60 tagú kultúrcsoportja járta a környéket, a mázai és a szekszárdi SZIT dalárdát alakitott, Dombóváron több száz kötetes könyvtára volt a vasutas fiataloknak. Szines kultúrális életre utal a dunaföldvári SZIT-esek megyei titkárhoz irott levele; szinjátszóik sikeresen szerepelnek háromfelvonásos vigjátékukkal, szivesen bemutatnák a műsorukat Szekszárdon is. /60/

1949-ben április 4. tiszteletére indult el a "Munkára, Harcra Kész" sportmozgalom. Hét sportágban hirdetett meg alap-, közép- és felső szintű jelvényszerző versenyt az MHK: 1. Elmélet. 2. Technika /pl. céllövészet, akadályfutás, kerékpározás/ 3. Ügyesség /súlylökés, talajtorna stb./ 4. Ruganyosság /különböző ugrószámok/ 5. Gyorsaság /futás, úszás, korcsolya/ 6. Állóképesség /hosszútávú mezei futás, evezés stb./ 7. Erő /kötélmászás, súlyemelés, birkózás./ Ifjúmunkások körében a SZIT szervezete, jelszóként és célul tűzve ki, hogy "Jó munkával erősitsük szervezeteink belső életét; Sporttal neveljünk munkára, harcra kész edzett ifjúságot; Növeljük a nevezések számát az alapfokú bajnokságokban..." /61/ Az alapszervezetek feladatul kapták a fiatalok mozgósitását, edzési lehetőségek és a tagság versenyen való részvételének biztositását. Több feltétel hiánya, szervezési hibák és formális vonások ellenére az MHK sok ezer fiatal számára jelentett valamilyen sportolási lehetőséget megyénkben.

Honvédelmi feladatokra is felkészitő sportprogramokat kináltak a Szabadságharcos csoportok. 1950-ben szervezték a SZIT 9 üzemi alapszervezetében, összesen 300 taggal. /62/

1949-ben a Világifjúsági Találkozóra készülve "A mi egyenruhánk" elnevezésű 10 órás tanfolyamra járt több száz fiatal. A tanultakból vizsgázni kellett. Május elsején jelentek meg először a nagy tetszést keltő egyenruhás alakulatok. Kék egyenruhájukat acélszürke ing és piros nyakkendő egészitette ki. 70 garnitúrát kapott a megye. A sikeren felbuzdulva 300 egyenruha árát előlegezték meg a szekszárdi üzemek. A mázai alapszervezet fiataljai azért itélték el egyik tagtársukat, mert "...nyilvános helyen, SZIT egyenruhában, nem ifjúmunkáshoz illően viselkedett." /63/

Iparilag elmaradott megyénkben sajátos képet mutat a tanoncmozgalom. 1945-ben kb. 500 fiatal tanult az iparoktatási iskolákban. A SZIT itt is kiépitette csoportjait, az első 1948-ban, többségük a következő évben alakult. 1949 májusában kilenc alapszervezet működött kb. 500 fős taglétszámmal.

A Magyar Iparoktatási Főigazgatóság szorgalmazta, hogy az iskolák teremtsenek kapcsolatot a MIOT-tal és vegyenek részt az ifjúság nagy tömegeit megmozgató országos akciókban, igy pl. a '48-as Ifjúsági Bizottság munkájában. Részben ezzel is összefügg, hogy néhány helyen ekkor szervezte a SZIT az iparostanulóiskolai csoportokat. Bátaszéken 1948. május 1-én alakitották meg. Tagjai között már végzett segédek és szakmunkások is voltak. Összejöveteleiket a szakszervezeti székházban tartották. /64/ Szállási Ernő igazgató - egyben SZIT tanárelnök - irányitotta a mozgalmi munkát. Zenekart és énekkart alakitott, kultúrális- és sportversenyeiket gyakran közösen rendezték a községi EPOSZ-al. /65/

Tolna megyére is érvényes az iparügyi miniszter 1948 decemberi kritikája: "Tapasztalataim szerint a felügyeletem alá tartozó állami tanonciskolákban a SZIT országos jelentőségű munkája nincs megfelelően alátámasztva. Az iskolai SZIT-csoportok működése nem elég intenziv, nem tudja betölteni azt a feladatot, melynek elvégzésére múlhatatlanul szükség van." Az ügy határozottabb támogatását sürgeti. /66/ Még abban a hónapban megalakult a tamási iparostanulók szervezete Xantus Ernő tanárelnök vezetésével. /67/ Simontornyán lassitotta a szervezkedést, hogy a tanulók nagy része már korábban a bőrgyári SZIT-ben tevékenykedett. Az 1949 januárjában szerveződött iskolai csoportot Jónás Dániel óraadó tanár segitette. /68/

A tanulók nagy része a kisiparban dolgozó mesterek mellett sajátitotta el a szakmát, pl. Dombóváron 129-ből 104, 95 százalékuk a SZIT tagjaként. /69/ Voltak szervezetek - pl. Szekszárdon - amelyek nagyon harcosan képviselték a tanoncok érdekeit. Ellenőrizték a mestereknél töltött munkaidőt, szóvá téve a tapasztalt önkényeskedéseket. A tanulók bizalommal fordultak problémáikkal a szervezethez. Tömegesen vettek részt a számukra kiirt országos versenyeken, melyek feladatai általában jó tanulmányi eredményt, szines kultúrális és sportéletet, erős SZIT szervezet kialakitását igényelték. Ilyen volt pl. a "Nyitott szemmel" többfordulós verseny. 1950-ben az iskolai szervezetekben is elterjedtek a formális vállalások; "Tanulmányi eredményemet, magaviseletemet ilyen osztályzatról ennyire emelem" stb. A mozgalmi módszerek elszürkültek, a gyengébben működő SZIT csoportok munkájának segitésére a megyei irányitásnak sem maradt ereje. /70/

Másutt már utaltunk rá, hogy az egységes demokratikus ifjúsági szervezet megalakitásának terve már korábban felmerült az MKP, majd az MDP ifjúságpolitikai terveiben. A MADISZ-tól, majd a két munkáspárt egyesülése után a MINSZ-től várta a párt, hogy az összes demokratikus ifjúsági erő szervezőjévé, összefogójává váljon. 1949 márciusában a SZIKRA új terjesztési kampányakor a MINSZ országos központja megfogalmazta: "... a magyar ifjúsági politikában bizonyos változások vannak napirenden. Ezek arra irányulnak, hogy a munkásifjúság vezető szerepét az ifjúsági egységen belül még inkább megvalósithassuk, hogy a Magyar Ifjúság Népi Szövetségébe tömörült demokratikus paraszt és diákifjúság valóban az ifjúmunkásokat tekintse követendő példának." /71/ Az egységes mozgalom kialakitására való törekvés korán jelentkező, erőltetett stratégiai cél. Még a legerősebb szervezetek számára is megoldhatatlan feladat. /72/ 1950 februárjától már állandó napirendi pontja a SZIT taggyűléseknek az "Egységes Ifjúsági Szövetség" létrehozása. /73/ Tolna megyében három, egymással összefüggő felfogás alakult ki ebben a kérdésben:

1. Megérett a helyzet arra, hogy az ifjúsági mozgalmak egységes szervezetté tömörüljenek.

2. Az új szervezet feladata a munkásifjúság vezetésével felszámolni a különböző rétegek közötti ellentéteket.

3. Ezt a feladatot korábban nem tudta megoldani a MADISZ és a MINSZ, ezért a szervezetet teljesen új alapokra kell épiteni.

Ilyen felfogást és várakozást fogalmaz meg pl. a dombóvári vasutas fiatalok nevében Marosi LÁszló és Dobos Jenő SZIT titkár is:

"...örömmel vettük tudomásul Rákosi elvtársnak azt a bejelentését, hogy rövidesen létre jön példaképünk, a Lenini Komszomos mintájára egy egységes ifjúsági szervezet. Ez nagymértékben hozzá segiti az ifjúság vezetőit ahhoz, hogy minél előbb fel legyen számolva az a megkülönböztetés, amely eddig fennállott az ifjúmunkások és diákság között. Az egységes szervezet létrejöttével nagyobb erővel tudunk ... a termelés rohamcsapatává válni..." Hasonló felfogást tükröz pl. a Paksi Téglagyár és több más alapszervezet taggyűlésének vitája az egységes szervezetről. /74/

A SZIT volt a korszak egyetlen ifjúsági szervezete, amely a felszabadulástól a Dolgozó Ifjúság Szövetsége /DISZ/ megalakulásáig működött.

1947. október 21-én tartotta országos alakuló ülését a Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége, az MDNSZ. Létrejötte új szint hozott az ifjúsági mozgalomba. Létszámánál és iskolai szervezettségénél fogva a diákság mindig jelentős erőnek számitott az ifjúsági szervezetek között. 1945-ben a megyénkben működő középfokú iskolákban mintegy 1600 fiatal tanult:

Bonyhádi evangélikus gimnázium	410	tanuló
Dombóvári katolikus "	400	"
Gyönki református "	225	"
Szekszárdi állami "	329	"
Gimnáziumokban összesen:	1364	tanuló
Dombóvári Tanitóképző	150	"
Mezőgazdasági Középiskola	120	"
Összesen:	1634	tanuló /75/

Amikor sorra alakultak a különböző pártok ifjúsági szervezetei, a diákok körében pártoktól független diákszervezet volt kibontakozóban. A Kommunista Párt álláspontja szerint olyan egységes szervezet kialakításának van létjogosultsága az iskolákban, amely elősegiti a tanulóifjúság demokratikus szellemű nevelését.

Addig azonban a különböző pártérdekek, a helyi erőviszonyok döntötték el a tanulók tömegmegmozdulásainak célját. Az 1945. évi VIII. tc. a pártpolitikai jogok gyakorlását a 20. életév betöltéséhez kötötte. Ennek alapján a VKM. felhivta az iskolák vezetőinek figyelmét arra, hogy ne engedélyezzék a tanulók részvételét politikai gyűléseken, sem egyénenként, sem ifjúsági szervezetek keretében. /76/ Ugyanakkor a helyi politikai közélet és maga a tanulóifjúság részéről is igény volt - helyenként követelés -, hogy a tanulóifjúság is foglaljon állást a társadalmi-politikai átalakulás nagy kérdéseiben. 1946 áprilisában Szekszárdon Erdei Ferenc kérdésére válaszolva a diákok elmondták, hogy az iskolában megtiltották számukra a munkáspártok nagygyűlésén való részvételt.
Az esetet a megyei lap is szóvá tette: "Hát kedves szekszárdi diákok és tanár urak! Ez igy nem mehet tovább...Itt választani kell. Vagy demokráciát épitünk,... vagy megmaradunk reakciósnak...Választani kell sürgősen, mert a történelem sürget." /77/

A tanulóifjúság körében majd minden iskolában volt egy aktivan politizáló mag, amely vagy a szülők pártjához kötődve, vagy a lakóhelyükön működő különböző ifjúsági szervezetekhez kapcsolódva fejtette ki tevékenységét. Ilyen volt pl. Szekszárdon a Demokratikus Ifjúsági Mozgalom elnevezésú csoportosulás. A magyar diákoknak a felszabadulás után nem volt olyan egységes mozgalma, amely szervezett erőként képviselte volna.

A különböző pártok által támogatott diákkörök - Ady Endre, Petőfi Sándor, Móricz Zsigmond stb. - erőinek összefogásából lassan alakult ki az egységes mozgalom, a közös szervezet. Létrejöttét örömmel üdvözölte a megyei sajtó is: "Az ellenforradalmi korszak sok ál-magyar, műhazafiságot hangoztató bajtársi egyesülete után most a közös munka arcvonalán találkozik a középiskolás fiatalság." /78/ Március 15-re tervezett zászlóbontásuk jelezte '48 szellemének vállalását, az iskola falain tűli nemzetépitő program igenlését. Tamási után Szekszárdon is ekkor alakult meg az MDNSZ. "Petőfi a mi eszményünk" - jelmondattal tartották azt a diákgyűlést, amelyen Hugyadi Károly gimnáziumi tanuló ismertette a diákság teendőit. A gyűlés szervezőbizottságot választott és feladatául szabta az MDNSZ szervezetek alakitásának megyei szorgalmazását. /79/

A koalíciós pártok ifjúsági szervezeteivel, majd a MINSZ keretében tevékenykedő rétegszervezetekkel együtt a Diákszövetség állandó résztvevője ekkor minden jelentős ifjúsági megmozdulásnak. A Dombóvári Állami Gimnázium diákszövetségében szervezték a legaktivabb Márciusi Gárdát Kakas János titkár irányitásával. 11 jó tanulókört is működtettek az iskolában. Ugyanott a Leányközépiskola diákjainak szinjátszócsoportja az 1949-es májusi választások idején a párt autójával járta a környező falvakat. Maguk varrták diákszervezetuk zászlaját, május 1. előestéjén a fákylás menetben egyenruhában vonultak a lányok. /80/

A szövetség "Tanuljon jobban!" mozgalma átfogta a tanuló-ifjúság egészét.
Egyéni, páros és csoportos tanulmányi versenyformáinak voltak formális jegyei, de igy is a diákok nagy tomegei számára tudta középpontba állitani legfontosabb iskolai feladatukat, a tanulást.

Jelentős megmozdulást szervezett a Diákszövetség 1949. január 21-én Szekszárdon. Kb. 500 tanuló nagygyűlésén Scherer Sándor MINSZ városi titkár beszélt a szekszárdi ifjúsági szervezetek addigi munkájáról, majd ismertette a Mindszenty-ügyet. Többek hozzászólása után a gyűlés résztvevői befejezésül a belvárosi plébániához vonultak, ahol küldöttségük átadta a Mindszentyt elitélő memorandumát.

Az új demokratikus értelmiség kialakulásának történelmi szükségszerűsége egyet jelentett azzal, hogy minél nagyobb számban tanuljanak tovább a munkás- és parasztszármazású fiatalok. Ehhez azonban társadalmi mozgalomra és intézményes támogatásra volt szükség. Sürgős támogatásra, mert pl. a budapesti egyetemeken kevesebb munkás és paraszt szülők gyermeke tanult a felszabadulás utáni években, mint a Horthy-korszakban. Az első kezdeményezők között adott ennek hangot Illyés Gyula: Kiáltvány a parasztság művelődése ügyében fordulók hozzátok... Elvész az a nép, amely nem szerzi meg a tudás fegyverét,... a magyar gimnáziumokban kevesebb a parasztszármazék, mint valaha; a magyar egyetemekről az idén csaknem kétezer vidéki diákot kergetett vissza falujába a nélkülözés..." /81/

Mintát és mozgalmi erőt a Győrffy Kollégium adott. Az 1946. júliusában alakult Népi Kollégiumok Országos Szervezete /NÉKOSZ/ az MKP és a Nemzeti Parasztpárt támogatásával rövid idő alatt országos mozgalommá szélesitette a munkás- és parasztfiatalokat befogadó kollégiumok létesitésének ügyét. Megbizásukból Molnár István Győrrffy-kollégista járt Tolnában szervező úton. Ezt a munkát nagyban segitette a belügyminiszter intézkedése, melynek értelmében a közigazgatás teljes támogatását kapják a vármegyék egy-egy középiskolás kollégium létesitéséhez. Megyénkben nem lévén felsőoktatási intézmény, az ilyen kollégiumok kialakitásának lehetőségét kellett megvizsgálni, elsősorban a gimnáziumokkal rendelkező településeken. /82/

Szeptember első napjaiban alakult az ideiglenes megyei szervezőbizottság, amely három kollégium felállitására látott lehetőséget; Szekszárdon, Dombóváron és Gyönkön. Hármas célkitűzéséből fontos szociális szempont a szegény és tehetséges diákok részéről megfizethetetlenül drága magán-internátusok pótlása. Társadalmi célja az értelmiségivé válás lehetősége. Nevelési, pedagógiai célja a kollégiumi körülmények között biztositható ideális tanulási lehetőségek és egészséges versengés a jobb eredményekért. /83/

Az első szervező bizottság szeptember elején alakult Dombóváron. A bizottságban képviseltették magukat a helyi ifjúsági szervezetek, köztük legnagyobb súllyal a MADISZ. Elhatározták, hogy a kollégiumot Gyenis Antalról fogják elnevezni és a létesitmény javára gyűjtést, műsorokat rendeznek. Két héttel később Szekszárdon és Gyönkön is létrehozták a szervezőbizottságot. Lelkes szervezői nem könnyű feladatra vállalkoztak, mert az alispáni hivataltól igért támogatások ellenére szinte a semmiből kellett előteremteni az indulás feltételeit. A megyei Néplap is birálta a hátramozditó közigazgatást, mert pl. a szekszárdiaknak szánt tárgyakról nagy listákat készitettek, de mindebből csak öt fekvőhely, egy szekrény, három asztal és húsz szék jutott el a kollégiumba. /84/

Feltételek dolgában mindenhol nagy nehézségek voltak. A szervezőmunka szeptemberben a környékbeli településekre is kiterjedt, mert a bizottságok úgy itélték meg, hogy Tolnában az ügy támogatása elsősorban a parasztság feladata: "Ha minden falu vállalja 2-3 tehetséges fiának tanittatását, ez pár év múlva leggyümölcsözőbb befektetése lesz a községnek..." /85/

A kollégiumépitő országos akció eredményeként október végére Budapesten főiskolásoknak 12 létesült, vidéken 27 helyen adták át a létesitményt középiskolásoknak. Három megyében, köztük Tolnában, csak a tanév közepén költözhettek az új honfoglalók. Az elsőt Dombóváron avatták 1946. december 10-én. Szabó Gergely, a NÉKOSZ főtitkára ismertette a mozgalom célját, a népi kollégiumok feladatait. A helyi pártok képviselői is részt vettek az ünnepségen. A volt Eszterházy hitbizomány egyik épületében megnyilt kollégium 25-30 lakója bizony szűkös körülmények között kezdte a tanulást, pl. csak 11 székük volt. Mégis nagy reményekkel indult az élet, mert a munkáspártok támogatásukról biztositották a kollégium fiatal, döbröközi származású agilis igazgatóját, Kovács Ferencet. Az MKP műsoros estet rendezett megsegitésükre.

Tildy Zoltán köztársasági elnök is elküldte adományát, Gyenis Antal fényképét. /86/ A következő tanévben már 63 10-19 éves fiatal lakott a kollégiumban. 1947 decemberében a köztársasági elnök személyesen is meglátogatta őket és a dombóváriak ajándékaként átvette Sarkantyu Simon festőművész portréját a kollégium névadójáról. /87/

Szekszárdon a szervezőbizottság elnöke, Szente László főispán 1946 szeptemberében a Széchenyi utca 23. számú épületet jelölte ki a kollégium céljára. /88/ Végül mégsem itt, hanem a Szekszárd Szállóban nyilt meg a környék diákjainak otthont adót intézmény. Az átalakitási munkák decemberben fejeződtek be. Szekszárd város 3, a környező községek 1-1 tanuló évi eltartási költségét vállalták. Voltak egyéni adományok is, néhányan tányérokat, könyveket, tüzifát adtak a kollégium számára.

Decemberben nyilt meg az országos mozgalom 50. középiskolai népi kollégiuma a városban. Béri Balogh Ádám nevét vette fel, igazgatójának Csapó Jenő gimnáziumi tanárt nevezték ki. /89/ Egy hónapos működés után a Tolna megyei Néplap arról számolt be, hogy "35 bentlakó diák három szövetkezetbe tömörült. Ezek a szövetkezetek tartják a hetesi szolgálatot... A kollégiumi vétségek, apróbb fegyelmi ügyek a népbiróság elé kerülnek... Reggel hatkor ébred a kollégium népe... Délben a közös dolgozószobában - amely egyszersmind az ebédlő szerepét is betölti - jelenik meg a két napos a nagy lábassal és osztja szét a jó falatokat...Délután 3-tól 5-ig tanulás, 6-ig társas kikérdezés, 6-tól 7-ig pedig a kultúrális naptár szerint egyesületi tevékenykedés, népdaltanitás, ifjúsági akadémia, falusi problémák, olvasókör...Még nem történt meg az első rostálás, de rövidesen tanulmányi eredményük alapján válogatják ki azokat, akik érdemesek a kollégiumi vezetésre." /90/

Néhány hónap múlva Kovács János kollégista már szép eredményekről tudott beszámolni. Kialakulóban volt a közösségi munka, eredményesen működtek az önképző körök. Jobb körülmények között indulhatott a következő tanév Miklós Péter igazgató és Matus János titkár irányitásával. A NÉKOSZ 1949-es megszűnéséig a kollégium legaktivabb diákjai tevékenyen részt vettek a város mozgalmi életben. Bay Endre, Fehér István, Gacsályi István és mások patronáló csoportot alakitottak és a környék parasztifjúsági szervezeteinek munkáját segitették a választási előkészületek és a VIT időszakában. /91/

A Gyönki Dózsa György Népi Kollégium szervezőbizottsága Szalay László vezetésével 50-60 diák elhelyezését tervezte a volt nagyvendéglőben. Végül 34 közép- és általános iskolás fiatalnak tudtak otthont adni 1947. március 15-én.

Az Ijjász Henrik igazgatásával működő kollégium legjobb módú lakójának szülei 12 holdas kisparasztok voltak. A többség vagyontalan és hadiárva. Bógó István ifjúsági titkár nagy felelősséggel szólt a kollégium céljáról: "Lehet, hogy ma még az értelmiség idegenkedik az újszellemű, munkás és parasztsorból kikerülő értelmiségtől. Ez az értelmiség azonban nem akarja elnyomni a régi intelligenciát, csak a régi alárendeltségi viszonyt akarja megszüntetni a munkások, parasztok és értelmiségiek között. Egymás mellett kell dolgoznunk, egy sorban, a magyar népért." /92/ Két évig működött ez a kollégium. Falujáró csoportja bejárta a környező községeket és az EPOSZ szervezetek munkájához adott ötleteket, mozgalmi segitséget./93/

Hasonló munkát végeztek azok a lányok is, akik a Bonyhádi Szentendrei Júlia Népi Kollégium diákjaként, a tavaszi tanitási szünetben terjesztették az EPOSZ lapját, a MAGVETŐT-t./94/

A rétegszervezetek közül utolsóként alakult meg az Egyesült Parasztifjúság Országos Szövetsége, az EPOSZ.

Az egységes ifjúsági szervezet kialakitását előmozditó lépésként a MADISZ, SZIM, FISZ és NISZ vezetőinek dobogókői tanácskozása egy közös parasztifjúsági program kialakitását határozta el. Az 1947. december 5-7-én kidolgozott program az érdekvédelemmel, gazdasági és kultúrális kérdésekkel, a parasztlányok helyzetével kapcsolatos legfontosabb teendőket elemezte. Tennivalókat jelölt meg "A parasztifjúság sorsáért" és az "Együtt a magyar ifjúsággal" cimű fejezet.

Az EPOSZ 27 hónapig tartó működése alatt a szegényebb sorsú falusi fiatalokat tömöritette "Független, demokratikus Magyarország!" jelszóval. Az országos platform alapján 1948 januárjában minden megyében tanácskozásra gyültek össze a parasztifjúsági szervezetek.

"A konferenciákon foglalkoztak az egyházi tényezők részéről jövő demokráciaellenes tevékenységgel, a parasztifjúság 48-as mozgalmának megbontására törő, vallásos köntösben jelentkező falusi ifjúsági szervezkedésekkel. A demokratikus ifjúsági szervezetek közösen lépnek fel ezekkel a viszályuszitó mozgalmakkal szemben." /95/ Tolna megyei találkozójukat Dombóváron tartották a népi kollégiumban. Megtárgyalták a megyei együttműködés lehetőségeit és határozatot hoztak arról, hogy "...minden községben ifjúsági parasztbizottság alakul, mely minden akciót közösen bonyolit le." /96/ Az MKP támogatta az EPOSZ programját. Szervezkedésük első időszakában, 1948 tavaszán a centenáriumi programokban szervezeteik már együtt dolgoztak a SZIT, az MDNSZ és a NÉKOSZ csoportjaival.
Ennek szellemében fordultak felhivással az ifjúsághoz a mozgalmak Tolna megyei vezetői február 25-én: "Most rajtunk, Tolna megyei fiatalokon a sor, hogy megyei viszonylatban vessünk véget az egyesületek egymás közötti legtöbbször egészségtelen versengésének, amelynek csak népünk ellenségei látták hasznát, mert egyesületeink szembe állitásával minden közös alkotómunka lehetetlenné vált. 1948 századik évfordulóján kövessük a 48-as fiatalok példáját: egyesitsük erőinket nemzeti feladataink megoldására. A parasztifjúság négy szervezete az eddigiekben támogatás nélkül, vagy csak igen csekély támogatással működött. Számtalan példát sorolhatnánk fel, hogy tett lehetetlenné egyes községekben a helyiség és az anyagiak hiánya minden kultúrális vagy egyéb kezdeményezést. A megalakuló egységes parasztifjúsági szervezet a kormányzat által elismert és állami támogatásban részesülő egyetlen szervvé válik.

Ezzel a támogatással elérhetjük azt, amit a négy szervezet eddig külön-külön válva nem tudott megvalósitani: minden község parasztifjúságának otthont adhatunk és fejleszthetjük ifjúságunkat a művelődés és a sport terén. Ennek a nagy célnak érdekében fordulunk Tolna megye parasztifjúságához. Mindenütt erősitsék meg az együttműködést és lássnak munkához, hogy néhány hónap múltával megalakithassuk a magyar parasztfiatalság egységes szervezetét. Előre a magyar ifjúság egységéért! Előre az egységes parasztifjúsági mozgalomért! Előre 1848 szellemében a jobb magyar jövőért." A felhivást Bogár Lajos, a NISZ megyei titkára, Juhász István a SZIM, Papp József a MADISZ és Takács József a FISZ megyei titkára irták alá. /97/

Egy hét múlva ismét konferenciát tartottak és határozatban körvonalazták a közös programot:

1. Egyöntetű csatlakozas a felhiváshoz. Állásfoglalás a falvak egységes ifjúsági szervezetének megteremtése mellett.
2. A Tolna megyei parasztifjúság hatékonyan résztvesz abban a harcban, amelyet a demokratikus pártok a reakció ellen folytatnak.
3. Kapcsolódnak a három éves terv újjáépitési és többtermelési programjának végrehajtásához.
4. Felszólitják a megye pedagógusait, hogy aktivan vegyenek részt a demokratikus ifjúság egységes szervezetének, az Úttörő mozgalomnak és a Diákszövetségnek a munkájában.
5. Elitélik Mindszenty sorozatos demokráciaellenes megnyilatkozásait és az egység megteremtése érdekében követelik az "egyházi lepelbe burkolt" jobboldali szervezetek felosztását.
6. Követelik az egyházi iskolák államositását.

7. Csatlakoznak a MIOT tiltakozásához, melyben a demokrácia ellenes és erkölcstelen amerikai filmek és könyvek forgalombahozatala ellen foglalt állást. Követelik az erkölcstelen magyar lapok és könyvek betiltását is.
8. Állást foglaltak a görög szabadságharcosok támogatása mellett, mert a bizottság "...átérzi küzdelmük osztályharcos fontosságát és felvilágositó munkával részt vesz a világ ifjúságának a szabadságért és békéért vivott harcában." /98/

Március 5-én Pincehelyen és Mözsön, 10-én Szekszárdon állapodtak meg a MADISZ, SZIM, FISZ és NISZ egybeolvadásáról. Március 16-án kimondták az EPOSZ országos megalakulását. /99/

Április 23-án Szekszárdon vármegyei konferenciát rendezett az új szövetség. Ott voltak a koaliciós pártok képviselői, a munkás- és diákszervezetek küldöttei. Négy község kivételével minden település parasztifjúsága képviseltette magát, összesen 135 küldöttel. Határozatukban állást foglaltak arról, hogy 1848 szellemében végzik munkájukat. Hangsúlyozták a munkás-paraszt egység fontosságát. Üdvözletüket küldték a békeszerető népek ifjúságának, a baráti szomszéd országok demokratikus ifjúsági szervezeteinek. Megyei titkárnak Bogár Lajost választották meg. A pártok nevében hozzászólók támogatásukról biztositották az EPOSZ-t és a megye demokratikus ifjúsági mozgalmát. /100/

A következő hónapok szervezetalakitó munkájával egyidejűleg meg kellett oldani az új tisztségviselők képzését és sok szervezet helyiség-gondját. Ugyanakkor sürgős teendőként jelentkezett több országos politikai és gazdasági feladatba való bekapcsolódás.

Igy pl. felkészülni a Függetlenségi Front megalakulására, ott az EPOSZ megfelelő képviseletére. Népszerűsiteni a szövetkezeteket és minden demokratikus erővel együtt "fellépni a kulákság és az egyházi reakció ellen." Megállapitották, hogy a paraszt-ifjúság lemaradt a termelési versenyekben, mert "...egy-két helyen kivül megyénkben nem vették elég komolyan és aránylag kevesen kapcsolódtak be." /101/

Az EPOSZ bizonyitani akarta, hogy az egységes szervezet ütőképesebb erő, pl. a falusi lakosságot megosztó Mindszenyt-ügyben. A szervezetek pár fős csoportja katolikus papokat keresett fel, hogy nyilatkozzanak; "Mindszenty politikája mellett akarnak-e állást foglalni, vagy a demokrácia és a nép érdekei mellett." /102/ Ez sokakban ellenállást váltott ki, a vallásos fiatalok egy része az egyház zaklatásának tekintette és visszahúzódott, különösen a lányok.
Az egyházi iskolák államositását az ifjúsági szervezetek teljes erővel támogatták.

1948 őszén kezdett kibontakozni a "Dolgozók az iskoláért" akció. Helyenként gyűjtést rendeztek az iskola javára, vagy rohambrigádok alakultak és elvégezték a legszükségesebb javitásokat, több községben társadalmi munkát vállaltak.
Decsen 150, Alsónyéken 500 forintot gyűjtöttek ilyen célra a fiatalok. A SZIT is bekapcsolódott ebbe a munkába, Alsónánán és Szedresen a szekszárdi munkásfiatalok hozták rendbe az iskolát.

Jelentős akciója volt az EPOSZ-nak a Kossuth Akadémiára való toborzás.

Közülük kerültek ki a honvédség új tisztjei, olyan szegényparaszt fiatalokból, akik korábban nem is gondolhattak arra, hogy valaha katonatiszt váljék belőlük. /103/

A rendőrség kötelékébe is folyt a toborzás, "...elsősorban a falu nincstelenjei közül, a napszámos zsellérfiatalok köréből," 15 fiatalt küldött az EPOSZ. /104/

Vezetőképző iskolája 1949. január 23-án nyilt meg Regölyben. Három hetes turnusonként 40-50 fiatalt képeztek Bács megyével közösen. A Tolna megyei Hirlap EPOSZ-vezető Népfőiskolának nevezte a Majsa pusztán, hercegi kastélyban induló tanfolyamot. Az iskola vezetője, Locsó József Dunakömlődről érkezett. Önkormányzat irányitotta az iskola életét. /105/

1948 őszén 82 alapszervezet működött a megyében. Kb. 3500 fős tagságának fele a jól dolgozó szervezetekben tevékenykedett. /106/ Télen jobban ráértek a falusi fiatalok, folytatódott a szervezés. Sorra alakultak az új csoportok. Az országos szövetség 130 aktivistát küldött szét az újonnan alakulók megsegitésére. Tolna megyébe is érkezett négy szervező, 5-5 községért voltak felelősek. /107/ Kurdon és Varsádon megalakitották az EPOSZ-t.Döbröközön, Mucsiban, Szakályban, Alsónánán leváltották a régi vezetőséget.

Munkájuk során sok hasznos információt gyűjtöttek a megyei vezetők számára. Azt tapasztalták, hogy a vizsgált községekben gyenge az egyház befolyása, a fiatalok elitélik Mindszentyt. Jellemző a "tartózkodás", a "húzódozás" a szövetkezetektől. Lányok csak kis számban közelednek az EPOSZ-hoz. A szervezeti élet általában rendszertelen, a kultúrális- és sportmunka gyenge.

Jónak itélték meg az MDP-vel való kapcsolatot és jelezték, hogy több szerveztenek még mindig nincs helyisége.

Gáti Piroska EPOSZ megyei Lányvezető nehéz feladatot kapott, amikor a lányok nagyobb arányú bevonását kellett szerveznie. A csoportokon belüli lánykoszorúk megalakitása látszott a legcélszerűbb módszernek. Igyekeztek számukra vonzó mozgalmi feladatokat adni. Ilyen volt pl. az Anyák Napja megrendezése, segélycsomagok összeállitása a görög szabadságharcosoknak, ajándékok készitése a VIT résztvevőinek. /108/
1520 tagú lánykoszorú alakult Decs, Gyönk, Fácánkert, Harc, Mözs, Szakadát, Tevel, Tolna stb. szervezetekben. Nehezen ment a lányok bevonása az ifjúsági mozgalomba, az aktivabbak a nőszövetségben, az MNDSZ-ben tevékenykedtek. Az 55 tagú szedresi EPOSZ-nak 2 lány tagja volt, Faddon egy sem /109/

Az EPOSZ is képviseltette magát a Függetlenségi Front Ideiglenes Országos Tanácsa helyi szervezeteiben. A SZIT-tel való esetleges viták elkerülésére az EPOSZ központ reális helyzetfelmérésre hivta fel az alapszervezetek figyelmét: "A falvakban elő fog fordulni, hogy nemcsak EPOSZ, hanem SZIT szervezet is van, s felmerül a kérdés ilyen esetekben, hogy a MINSZ két rétegszervezete közül melyik adja az ideiglenes tanács tagját. Minden ilyen felmerült kérdésben legyen döntő számotokra, hogy a falu ifjúságának többsége a SZIT-ben, vagy az EPOSZ-ban van-e, paraszt, vagy munkásfiatal-e." /110/ Ez is segitette, hogy súrlódások nélkül sikerült a fiatalok megfelelő képviseletét biztositani.
A szervezetek erőviszonyait más céllal ugyan, de segitett felmérni, hogy alispáni utasitásra minden egyesület működését ellenőrizték.

Ez kiterjedt az ifjúsági szervezetekre is. Az EPOSZ-ra vonatkozó fontosabb megállapitások szerint szervezeteik az országos programot tekintették saját alapszabályuknak, tagnyilvántartást és vagyon-kimutatást csak néhány helyen vezettek. /111/

Amig a hivatali adminisztráció több száz szervezetről készitett részletes kimutatást, az ifjúsági mozgalmak megyei vezetői csak nagy nehézségek árán jutottak hozzá az ifjúságra vonatkozó legfontosabb adatokhoz. Pedig az EPOSZ országos központja jelentős szervező munkát igénylő feladatok végrehajtására gyakran csak pár napos határidőt adott és várta a megyék jelentését. 1949. március 26-i körlevelében megadta ennek főbb szempontjait is:

- Hogy jelentkezik az egyházi reakció és a kulák-kérdés? /112/
- Tisztújitások tapasztalatai?
- Termelési feladatok: vetésterv, őrszemmozgalom, fásitás;
- Nevelési munka formái?
- Kádermunka: Beiskolázás Kossuth Akadémiára, rendőrséghez, tűzoltósághoz;
- Kultúrversenyek: Milyen darabokat adnak elő?
- Sport; MHK
- Lánykoszorúk munkája?
- SZIT és NÉKOSZ patronálók hogy segitenek?
- Egyéb megyei hirek? Milyen rémhirek vannak:

A megyei irányitás az alapszervezetek felé lépett fel hasonlóan, ez nehezitette a feladatok jó elvégzését, gyakran kapkodáshoz, formális megoldásokhoz vezetett. Lefelé késtek az információk és a hosszabb távra kidolgozott programok, felfelé mindig mindenről jelentést sürgettek. /113/

A szervezetek egy részének még nem volt helyisége, többségüknél hiányzott a felszerelés a közösségi kultúrális- és sportmunkához. Sok gondot megoldott az öntevékenység, de a központi támogatás is nagyon kellett. A Tolnai EPOSZ jelenti, hogy "...helyiségünk nincs, gyűlést nem tudunk tartani." A miszlaiak az alispántól kérvényezik, hogy a községi kultúrházat adják az EPOSZ-nak; "...a helybeli EPOSZ szervezet megalakulása óta helyiség nélkül van és 60 tagot számlál, úgyhogy kocsmában, vagy magán lakásban gyűlést nem tarthatunk." Központi sürgetésre és a községek nyomására az alispán 1949 augusztusában felmérette; hogy vannak az alapszervezetek ellátva önálló helyiséggel. Eszerint 95 szervezetet vettek számba, közülük 17-nek nem volt otthona. A többi az MDP-vel közösen, a kultúrházban, vagy volt olvasókörök, legényegyletek épületében kapott szobát.
A jelentés szerint öt községben - Felsőnána, Izmény, Kajdacs, Medina, Pálfa - még nem volt semmiféle szervezett ifjúsági mozgalom. /114/

Az EPOSZ arra törekedett, hogy először a falvakban legyen önálló szervezete, aztán a pusztákon, majorokban is igyekezett tagságot toborozni. Voltak települések, ahol a falu minden fiatalját beszervezték. Pl. Tamás László cikói titkár jelentette a megyei titkárnak, hogy "Sok nehézség ellenére sikerült a község különböző ifjúsági szervezetébe tömörült, illetve túlnyomó többségében szervezetlenül élő paraszt ifjakat egységes, demokratikus, harcos EPOSZ szervezetünkbe tömöríteni. Most már nyugodtan állithatjuk, hogy községünk minden fiatalja ...egyaránt EPOSZ szervezetünk tagja." /115/

A mezőgazdaság szocialista átszervezését az EPOSZ részben azzal kivánta segiteni, hogy szervezetbe tömöritette az állami gazdaságok, gépállomások fiatal dolgozóit. 1949 őszén 39 ilyen szervezetet hozott létre. Az EPOSZ tagjai közül több százan elsők között léptek be a termelőszövetkezeti csoportba. /116/

Nehéz volt a tagtoborzó kampányt összeegyeztetni az éberséggel. Gyakran érte a szervezetek munkáját kritika, aminek egyik forrása éppen ez volt. A MINSZ Völgységi járási titkára szerint a szervezetek nem elég éberek, pl. lanyha az egyházi reakció és a kulákság elleni harc. Kisvejkén, Nagyvejkén, Závodon - irja a jelentésben - még cselédeket tartanak istállóban, napi 13-15 órát dolgoztatják őket szerződés nélkül havi 60 forintért, és az EPOSZ nem lép fel ellene. "A legtöbb szervezet csak papirszervezet és nem élik azt az életet, melyet kellene, Ennek oka egyrészt a fiatalság közömbössége, másrészt a vezetőség nemtörődömsége, hanyagsága." /117/ A fiatalok tenniakarása, de olykor tanácstalansága, sok helyen a feltételek hiánya és a vezetők gyakori változása nagy felelősséget rótt a helyi pártszervezetre. Az EPOSZ vezetői közül többen már fiatalon párttagok lettek, elnöknek mindig idősebb, köztiszteletben álló embert választottak, több helyen az MDP helyi szervezetének titkárát. Tagságuk érdeklődött az MDP iránt, mindig voltak jelentkezők a pártba. Nagyságrendjükkel, felvételük ütemével a megyei bizottság nem elégedett meg és birálta az elzárkózó pártszervezeteket.
Ezzel együtt az MDP segitette az EPOSZ munkáját, de egy-egy település életével kapcsolatos számos probléma mellett nem jutott mindig idő és figyelem a fiatalokkal való törődésre.

Az MDP-től várt segitséget a gyönki EPOSZ, amikor szóvá tette hogy a 80 tagú szervezetben szabálytalanul leváltották a régi vezetőséget. "Az egységes parasztifjúság komoly megszervezése nem jöhet létre - irják levelükben - ha újból mint régen csinálták, a felelősebb helyekre értelmiségieket állitanak." Bartos Lászlónak, a 66 tagú szedresi szervezet titkárának jelentése fejezi ki talán legjobban az EPOSZ-vezetők véleményét: "Kapcsolatunk a párttal kissé laza...Legtöbbszös olyan az érintkezési forma, hogy parancs alakjában kiadják utasitásaikat és kész. Mi ugyan végrehajtjuk, de nagyon szeretnénk közelebb érezni a Pártot..."
Az év végéig gyakorlatilag minden olyan helyen megalakult az EPOSZ, ahol a SZIT és az MDNSZ mellett szervezeten kivüli fiatalok éltek.

A jelentésekben lévő adatokat elfogadva Tolna megyében 1949 végére ilyen nagyságrendű szervezet épült ki:

Járás	Alapszervezet száma	Taglétszám fő	Ebből Lány	MDP tag	Tagjelölt
1. Dombóvári járás	17	767	177	64	31
2. Dunaföldvári /Paksi/	20	1028	247	44	57
3. Központi /Szekszárdi/	33	1417	317	90	59
4. Simontornyai /Gyönki/	27	1050	280	65	38
5. Tamási járás	23	1171	238	63	35
6. Völgységi /Bonyhádi/	26	857	221	57	42
Összesen:	146	6290	1480	383	262
%			23,5	6	4,1
Átlagos taglétszám		43			

Az alapszervezetek bekapcsolódtak a jelentősebb megmozdulásokba, ünnepek, politikai események előkészitésébe, szervezésébe. A munka ünnepe előestéjén dombtetőn, feluvégén rakott tábortűz mellett ünnepeltek pl. Cikó, Kéty, Kisvejke, Zomba fiataljai. A Völgységi járásról készult jelentés szerint május elsejére k szülve "Eleinte nehezen mozogtak a fiúk, de aztán olyan lenduletre kaptak, hogy sok helyen túllőttek a célon. Pl. a Nagyvejkei EPOSZ a felvonuláson csupán Rákosi képet vitt, ami baj volt, mert a faluban több a parasztpárti, mint a dolgozópárti, s ezért Erdei és Dobi képet kellett volna vinni." /118/

Agitációs iskolákon készitették fel tagságukat a május 15-i választásokra. Ők végezték a plakátragasztást, kerékpáros futárszolgálatot láttak el. Értényben "...a választást megelőzően felállitott hid és középületek őrségében vették ki részüket, nehogy provokáció történhessen." Hasonló őrszolgálatott láttak el Szedresen, Tengelicen is. /119/
A világnézeti, politikai alapismeretek terjesztését szolgálták az ún. rádió-szemináriumok és a 40-50 helyen szervezett Élet és Tudomány -körök./120/

Az EPOSZ Országos Központja 1949 márciusában jelezte a megyének, hogy honnan, milyen művészeti ágban érkeztek benevezések az országos kultúrversenyekre: 3 énekkar, 3 együttes és 8 szinjátszó csoport. Fácánkert pusztáról és Pincehelyről mindhárom kategóriában szerepelt az EPOSZ. /121/

A cikói szinjátszók támogatást kérő levelükben felsorolják, hogy milyen műsorokat tanultak be. Pl. háromszor előadták Cserháti: Petőfi cimű daljátékát, bemutatták Gárdonyi Géza, Móricz Zsigmond, Darvas József több darabját. Szinpadot, öltözőt épitettek, tervezik a villany bevezetését is a kultúrterembe.

Sportfelszerelésük nincs. Lelkes munkájuk nehézségeit levelük záró sora is mutatja: "A MAGVETŐ terjesztése a telepes lakosság szegénysége miatt nagyon nehéz. Igy csak gyűléseken tudjuk felolvasni az egyes cikkeket." /122/

A főispánhoz fordult segitségért megalakulásakor a Tolnai EPOSZ: "Célunk a múltban elnyomott parasztifjúság kultúrális felmelkedése, sportszempontból az ifjú testek és lelkek fejlesztése és megedzése." Kérik a község leltárában lévő - hajdan leventeotthoni - hangszereket, sportfelszerelést és könyvtárat az EPOSZ-nak kiutalni. /123/

Néhány községben olyan élénk sportéletet szervezett az EPOSZ, hogy csapatokat, szakosztályokat alakitottak. Pl. Bátán ökölvivő-, labdarúgó- és asztalitenisz szakosztály, Kakasdon labdarúgó, sakk, röplabda és kosárlabda csapatot alakitottak, az utóbbiakból lányoknak is.
Ez nem volt könnyű, mert még több helyen "...a nagyobb lányok mint szemlélők vettek részt...A falu előitélete miatt szégyellték magukat." /124/

A megyei titkárság igyekezett felszereléssel segitséget adni, mert jól tudta, hogy egy-egy ping-pong asztal, néhány hangszer nagyon sokat jelent. Az országos központ is adott támogatást, de ez kevés helyen oldotta meg az EPOSZ gondját. Több ezer falusi fiatal jelentkezését várta röplabda bajnokságra, asztalitenisz versenyre stb., ehhez kapott a megye 60 sakkfelszerelést, 4 hálót, 5 ütőt 5000 labdával és néhány dreszt. 1949-ben négy községnek tudott pályaépitési segélyt adni. /125/

Néhány faluban a Világifjúsági Találkozó alkalmából alakult meg az EPOSZ, - pl. Dalmandon, Csajbók Kálmán kezdeményezésére pedig 25 fővel Medinán. /126/

A falusi szervezetekben is inditottak VIT-tanfolyamot az aktivabb EPOSZ-tagok számára. Munkaakciókkal és kultúrális műsorokkal szerzett bevételekből hozzájárultak a gyarmati országokból érkező fiatalok és saját VIT-küldötteik költségeihez. Az újiregiek 30 forinttal, a tengeliciek 50 forinttal tudták támogatni a budapesti fesztiválra utazó tagságukat. Nehézségeik ellenére a legkisebb szervezetek is örömmel vállalták a költségeket, csak ők is kuldhessenek egy-két fiatalt a VIT-re. Még Hangos pusztáról is két fiatalt jelöltek, sőt - Badrés József titkár jelentése szerint - "Helyiségunkbe a villanyt is bevezettük és részletenként ki is tudjuk fizetni." A mórágyi EPOSZ titkára, Révész József azt jelenti a megyének, hogy 38 tagú szervezetükben 28-an jártak VIT-tanfolyamra, "...szegény az egyesület, a VIT-re utazó tagtársaink utiköltségét is alig tudtuk előteremteni." /127/

Tolna megye hároméves terve 1948-1950-ben húsz településre tervezte a villany bevezetését. 108 községből még 60 nem rendelkezett villannyal. Kultúrházak, iskolák, egészségházak épitése szerepelt a programban. Rendelkezésre állt kb. 630 tanterem és még kellett volna 300. A háború során elpusztult 447 épület, ebből 100 helyreállitását kellett sürgősen megoldani. A fiatalok is részt vállaltak ezekből a feladatokból.

A falusi MADISZ hagyományait folytatva az EPOSZ is szervezett rohambrigádokat, társadalmi munkaakciókat. Kultúrházzá alakitott öreg épületeket, arató és cséplőbrigádjuk hadiözvegyeken és árvákon segitett. /128/

Kevesebb lelkesedéssel, de szervezték a mezőgazdasági munkák időbeni végzését ellenőrző "őrszemmozgalmat", ami inkább ártott, mint használt az EPOSZ tekintélyének.

A DÉFOSZ által kijelölt dülőbiztosok mellé állitott fiatalok feladata volt, hogy "...ellenőrizzék, a gazdák milyen mértékben hajtják végre a tavaszi szántási-vetési ütemtervet." /129/

Bekapcsolódtak a "Dolgozók az iskoláért" mozgalomba, a SZIT-hez és az MDNSZ-hez hasonlóan több falusi iskola rendbehozására vállalkoztak. /130/ 11 községben a szövetkezeti gazdálkodást népszerűsitő bemutatókerten gazdálkodtak az EPOSZ tagjai. /131/

A tenni akaró, nehéz sorsú parasztfiatalok gondolkodásából talán felidéz valamit a következő levél Döbrönte pusztáról: "Alulirottak fordulunk a MINSZ megyei titkárságához.

Kedves Tagtárs!

A demokrácia fejlődését látván mi is elhatároztuk, hogy ma megfelelünk, elmegyünk traktorosnak. Tudjuk azt, hogy az ötéves terv keretében nagyon sok traktor készül és ehhez sok traktorista kell. Igy segitünk a dolgozó parasztság nehéz napi munkáján...Ird meg, milyen feltételekkel lehet jelentkezni... Kérjük, intézd el számunkra, mert nagyon várjuk. Az EPOSZ nevében..." - és négy aláirás. /132/

Országosan gondot okozott az EPOSZ-nak, hogy gyorsan cserélődtek a vezetőségek. Sokszor a legfontosabb hiányzott ahhoz, hogy a vállalkozó és megválasztott ifjúsági vezetők bizonyithassanak: bizalom és idő. A napi feladatok egymásutánja kevés időt hagyott a meggondolt cselekvésre. Bizalmatlanság fentről és a tagság részéről egyaránt előfordult. A mindenki előtt nyitva álló szervezet demokratizmusának látszatától az ellenségre gyanakvó bizalmatlanságig a középút is nehéz, gyakran csak múló hangulat, amikor "A taggyűlés...az újonnan megválasztott vezetőséget hosszan éljenzi." /133/

A falusi ifjúsági mozgalomban is felmutathatók a kor történelmi erényei, természetesen a jellemző hibákkal, torzulásokkal együtt.
A rátermett, természetes vezetők is igényelték a segitséget, az eredményesebb munkához vezető jobb módszereket. Az EPOSZ-iskolák, tanfolyamok és az Országos Központ körlevelei néhány útbaigazitást adtak a hogyan-ra. Egyik módszertani levelük szerint: "Köztudomású, hogy a példák milyen nagy segitséget nyújtanak a mozgalomnak. A jó példák mindig lelkesitően hatnak szervezeteinkre, a rossz példákat viszont azért kell ismerni, hogy...okainak megszüntetésére minél gyorsabban, minél nagyobb gondot tudjunk forditani. Ezeket a kiemelkedő példákat egy külön füzetbe gyűjtsük. A füzetet osszuk két részre a jó és a rossz példák számára...Nagyon fontos ennek a füzetnek a vezetésénél a rendszeresség..., az, hogy ne általános jelenségeket, hanem kiemelkedő példákat irjunk bele." Hogyan kell felkészülni pl. egy tanácskozásra, taggyűlésre: "A tagtársak érezzék, hogy az EPOSZ-nak súlya, tekintélye van...", ezért fontos a tiszta, fűtött terem, a dekoráció, a nem eltúlzott ünnepélyesség. A beszámolóra jól fel kell készülni, a hozzászólókat előkészitení, a feladatokat összefoglalni.
Helyes az EPOSZ-nak az a törekvése, hogy a formaságok nem önmagukért vannak, hanem az érdemi munkát segitő, felerősitő szerepet töltenek be. A fiatalok számára is fontosak voltak a szervezethez való tartozás olyan kötelmei és külső jelei,. mint a tagdij, a tagsági könyv, vagy az EPOSZ cimerével készült jelvény. Mégsem vált általánossá, mert ezekből nem volt elegendő. Annál erősebben kezdett hatni a sajátosságokat feledő másolás veszélye; egy túl-idealizált mozgalom képe, a helyi párt- és tömegszervezetek működésének nem mindig jó példája. /134/

EGYSÉGTÖREKVÉSEK AZ IFJÚSÁGI MOZGALOMBAN

Az ifjúság tiz legjelentősebb szervezete 1946. március 4-én közös nyilatkozatban tette közzé a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa/MIOT/ létrehozását.

A MADISZ, SZIT, MEFESZ, SZIM, FISZ, NISZ, PDI, KALOT, Cserkészszövetség és KIE július 13-án tárgyalta meg a MIOT működési szabályzatát, amely a többek között kimondta: "A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa vallja azt, hogy népünk teljes függetlensége, demokráciánk gazdasági és kultúrális fejlődése felé vezető úton a legfontosabb állomás a szovjet barátság... A demokratikus erők összefogása nemzeti szükségesség Magyarországon. Az ifjúság, mint a nemzeti erők egy része, legyen ennek a progagálója az ország talpraállitása éa a demokráciánk jövője érdekében...A MIOT a demokratikus szellemű ifjúsági mozgalmak akció és munkaközössége. Célja: a demokratikus ifjúsági erők összefogása...A MIOT fontosnak tartja, hogy a magyar ifjúság minél nagyobb mértékben vegyen részt az ország újjáépitésében..." /135/

A csúcsszervet elfogadó dokumentumban a nemzet jövőjéért érzett felelősség tudatában vállalnak együttműködést a legfontosabb gazdasági-, társadalom- és ifjúságpolitikai feladatok megoldásában. Kijelentik, hogy elfogadják a londoni ifjúsági világkonferencia határozatát és szükségesnek tartják, hogy felvegyék a kapcsolatot a Demokratikus Ifjúsági Világszövegséggel. /DIVSZ/ Célul tűzték ki a munkás, paraszt és diákifjúság közötti válaszfalak lebontását is. /136/

A MIOT létrehozása jelentős lépés volt a demokratikus erők hatékonyabb összefogása és a jobboldali, reakciós egyesületekkel szembeni eredményesebb fellépés érdekében.

Két éves működése idején, a MINSZ meglakulását is elősegitve be is töltötte ezt a feladatát.
Megalakitása azonban nem oldotta, nem oldhatta meg a pártok, a különböző rétegek és az egyházak ifjúsági szervezetei közötti véleménykülönbségeket, hiszen az alapvető politikai kérdésekben a "ki kit győz le" még nem dőlt el. Baloldali tagszervezeteinek nyomására a MIOT július 24-i ülésén nyilatkozatot fogadott el: "A Magyar Ifjúság Országos Tanács szükségesnek tartja minden olyan szervezet feloszlatását, melynek demokratikus működéséhez a legkisebb kétség is férhet."

Egy-egy település különböző szervezeteinek együttműködése szűkebb körű maradt, mint amire a MIOT elvileg lehetőséget kinált. A munkáshatalomért folytatott harc szinterévé váló ifjúsági mozgalmak időnként gyanakodva tekintettek egymásra, inkább vetélytársat, mint lehetséges szövetségest látva a másikban.

Néhány jó kezdeményezés a hivatal útvesztőiben akadt el. Nonn György, a MIOT főtitkára 1947. február 25-én kelt levelében kéréssel fordult a Tolna megyei főispánhoz. "Miénk az ország" szervezőbizottsága nevében javaslatot kért olyan helyre, ami idegenforgalmi szempontból is jó helyen van és munkás, paraszt, diákfiatalok üdültetésére használható. Az ide-oda küldözgetett "ügy" Tolnában nem talált megoldást. /137/

Munkáját a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége /MINSZ/ folytatta. A MIOT átszervezését az alakuló ülésen 1948. március 22-én elhangzott indoklás szerint az ország politikai helyzetének megváltozása tette szükségesség. Úgy döntöttek, hogy nem alakitanak helyi szervezeteket. Megyénként bizottságot állit fel a MINSZ.

Tagszervezeteinek nem készitett külön alapszabályt, de egyforma tagsági könyv bevezetését tervezte MINSZ felirással és a rétegszervezet nevével. /138/

Március végén a szekszárdi alakuló ülésen Papp József /MADISZ/ és Juhász István /SZIM/ megyei titkárok számoltak be a tagszervezetek munkájáról. Jogosan birálták a FISZ-t, amelynek szekszárdi képviselői nem vettek részt az alakuló ülésen. A tagszervezetek képviselőiből - SZIT, MDNSZ, Úttörő - és a szövetség járási titkáraiból létrehozták a megyei bizottságot. A parasztifjúsági szervezetekből akkor alakuló EPOSZ-t Papp József képviselte. Őt bizták meg a MINSZ megyei bizottság irányitásával is. /139/ Havonta munkatervet dolgozott ki a testület, a programok végrehajtását rendszeresen értékelte. A szervezet beköltözött a MADISZ székházba és felszerelését a szekszárdi KALOT ingóságaival egészitette ki. /140/

A MINSZ megyei titkársága szoros kapcsolatban állt a Kommunista Párttal, majd az MDP-vel, képviseltette magát a havonta ülésező megyei operativ bizottságban, együttműködött a megyei sportszövetséggel. Megyei bizottsága rendszeresen tartott ülésein beszélték meg a feladatokat, az akciók lebonyolitásához szükséges munkamegosztást, határidőket, felelősöket. Testületi határozatok végrehajtását a megyei titkárság pár fős apparátusa szervezte. A MINSZ járási titkárai sokáig választott testület nélkül dolgoztak, 1949 tavaszán kezdték megszervezni a bizottságokat. /141/

A megyei testület legfontosabb feladatának tekintette a tagszervezetek munkájának egyeztetését, az együttműködés erősitését. Erre jó lehetőségek kinálkoztak a vezetőképzésben, a munkaversenyek szervezésében, jelentősebb politikai, kultúrális- és sportmegmozdulásokban. 1949-ben a választások és a II. VIT állt a munka középpontjában.

A SZIT, EPOSZ és MONSZ segitségével fiatalokat küldött a MINSZ az Érdligeti Népfőiskolára, 18 alapszervezeti titkárt mozgósitott hat hetes központi tanfolyamra és több, mint 100 fiatalt kéthetes pártiskolára. Megyei közigazgatási posztokra szánt 10 munkás és 20 paraszt fiatalt küldött jegyzőképző tanfolyamra. Vasutas tisztképzőre és postamesteri tanfolyamra ment 40 parasztfiatal, ipari tanulónak mintegy hatszázan. 162 jelentkezőt toborzott honvédtisztképző iskolára. /142/

A MINSZ országos központja több leiratában hangsúlyozta, hogy a megyék nagy gonddal járjanak el a munkás és szegényparaszt fiatalok beiskolázásánál, mert csak igy érhető el, hogy szakképzett fiatalok kerüljenek ki közülük vezető funkciókba. A szövetség kulcskérdése lett a káderképzés, az utánpótlás. Az iskolázott ifjúsági vezetők és a '49-es akciódus év megerősitette a szervezeteket. Októberig a SZIT taglétszáma 200 fővel 1700-ra nőtt, az EPOSZ-nak hatezerre tehető tagsága lett. Kb. 8000 dolgozó fiatalt és 1600 diákot fogott össze ekkor a MINSZ Tolna megyében, a 15-24 éves korosztály 21-22 %-át. /143/

Gyakran érte kritika a megye kádermunkáját. Valóban gyorsan változtak mindegyik szövetségnél az alapszervezetek vezetői, sokszor a függetlenitett funkciók is betöltetlenek maradtak jól képzett ifjúsági vezetők hiányában. 1950-ben még nehezebb lett a beiskolázás. A feltételek szigorodtak, a vállalkozási kedv lanyhult. Az országos központ január 27-i utasitása szerint újabb csoportot küldjön a megye hathetes tanfolyamra, de:

- akiket eddig küldött, túl fiatalok voltak, 19 évnél idősebbek legyenek;
- több lányt küldjenek iskolára;
- a parasztfiatalok nem a szocialista szektorból jöttek, hanem egyéni gazdálkodók voltak;
- nem volt a beiskolázottak között értelmiségi.

A központ előirta, hogy milyen rétegekből, hány fiút és lányt küldjön a megye. Feladatul adta, hogy 20 fiatal menjen a Szabadságharcos Szövetség kéthónapos iskolájára, ahonnan hazaérkezve 1200 fiatalt készitsenek fel a szövetségi tagságra. Ugyanakkor 450 fiatalt mozgósitott a MINSZ megyei bizottsága a Vöröskereszt elsősegélynyújtó tanfolyamaira is. /144/

A megyei titkárság az 1949. évi káderképzés tapasztalatait értékelve megállapitotta: "Bebizonyosodott, hogy elméleti képzetlenségük nagyban megkönnyiti az ellenség káros tevékenységét...Különösen ifjúsági vezetőinknek kell először elsajátitani a forradalmi elméletet..., nem szabad, hogy funkcionáriusaink sok munkára hivatkozva csak a gyakorlati feladatok megoldásával törődjenek és szűk látókörű emberekké váljanak..." A titkárság jó példát akart mutatni és munkatársai számára kötelezővé tette a napi egy órás önképzést. /145/

Az MDP megyei bizottsága jelezte a MINSZ-nek, hogy a fiatalok pártba való jelentkezése csökken, foglalkozzanak ezzel a kérdéssel. A megyei bizottság megvitatta a tapasztalatokat és arra a következtetésre jutott, hogy a helyzet tényleg romlott, "...fiataljaink kevés számba kerültek be pártunkba."

1949-ben 1200 ifi felvételére lett volna lehetőség, kb. ötszázan jelentkeztek és egy részük felvételt is nyert. A SZIT és az EPOSZ szervezetekben 484 tagja és 361 tagjelöltje volt év végén az MDP-nek, a két szervezet tagságának kb. 10 %-a. /146/

A demokratikus ifjúsági mozgalmak és a MINSZ nagy erőpróbája 1949. A május 15-re kiirt választásokra készülve 126 fiatal vett részt a fácánkerti agitációs iskolán. Ők kaptak megbizást esti tanfolyamok vezetésére 120 alapszervezetben. /147/

A választásig tartó tavaszi két hónap akcióiban nőtt a szervezetek tekintélye, vonzása.

A mozgékonyabb alapszervezetek taglétszáma emelkedett. Közben MINSZ kultúrautó járta a megyét műsorával, sok helyi kultúrális és sportprogramot szerveztek a Népi Szövetség összefogásával. Bakos Gyula, a MINSZ új megyei titkára aggodalommal jelentette az országos központnak: "Csak a választás után vigyáznunk kell, hogy az ütemet birjuk tartani..., veszély venyeget bennünket..., a sok ajándékadással azt érjük el, hogy szervezeteink mindjobban kezdenek a központra támaszkodni, saját erejüket nem használják kellően..." A megyei bizottság június 23-i ülésén mindezek ellenére jogosan állapitották meg, hogy az MDP választási győzelme a MINSZ munkáját is dicséri. /148/

A felnőtt lakosság figyelmét is felkeltette az az összefogás, sok látványos rendezvény és akció, amely a budapesti Világifjúsági Találkozót megelőzte. A vármegye alispáni hivatala által kiadott "Közérdekű Hirszolgálat" minden héten körlevélben tájékoztatta a községeket a VIT-tel kapcsolatos eseményekről is. Ezeket más hirekhez hasonlóan a községi kisbirók kidobolták. Pl.:"Folynak a megyében a munkaversenyek. 110 VIT tanfolyam is működik, összesen 2500 hallgatóval." /149/

Új szervezetek is alakultak, - a Dombóvári Telitőüzemben és a Tolnai Selyemgyárban SZIT-be, Kismórágyon, Nagymányokon, Medinán EPOSZ-ba tömörültek a VIT-ért valamit tenni akaró fiatalok. Húsz jótékonycélú arató és cséplőbrigádot szervezett a MINSZ. A gyarmati országokból érkező fiatalok támogatására 16.247 forintot fizetett be. Hozzájárultak a felnőtt munkahelyi kollektivák is: a Gépjárművezetők Szakszervezete és a Kisiparosok pl. pénzadománnyal. A Bonyhádi Cipőgyár 10 pár bakancsot készitett a görög szabadságharcosoknak, a Zománcgyár 500 edényt ajánlott fel. A Paksi Téglagyárban túlórát vállaltak a VIT-en lévők munkájának pótlására.

Szereplőkkel, népviseletbe öltözött diszküldöttséggel együtt 837 Tolna megyei fiatal vett részt a II. Világifjúsági és Diáktalálkozón. Közülük sokan még nem jártak Budapesten, voltak, akik akkor ültek először vonaton. /150/

Szekszárd és Keszőhidegkút feldiszitett vasútállomásáról indult a küldöttség.

A VIT zárónapján a járási székhelyeken nagygyűléseket rendezett a MINSZ. Major Ferenc megyei sportfelelős irányitásával húsz községben folytak a tömegsport programok. Közben előkészitették a megyébe érkező külföldi delegációk programjait. Szekszárd vendégeként a Komszomol 120 fős csoportja mutatta be nagysikerű műsorát a megyeháza udvarán.

Talán jobban érzékelhető a budapesti VIT-ért való összefogás jelentősége, ha az élet más területeiről is hozunk néhány példát. A külföldi vendégek számára kinált látványosság Dunaföldváron a II. világháború után akkor újjáépülő hid. Több községbe - Kisvejke, Lengyel, Závod - ekkor vezették be a villanyt. És szeptember elsejével szűnt meg a kenyérjegy Magyarországon, a fehérliszt fejadag 2 kg-ról 2,5 kg-ra emelkedett. /151/

1949 nyarának még egy szép eseménye volt; Petőfi Sándor halálának századik évfordulója alkalmából tartottak megyeszerte megmelékezéseket. A községi programok után június 29-én megyei ünnepséget rendeztek a szervezők. A MINSZ a fiatalok mozgósitásával és műsorral vállalt közreműködést. Rohammunkával kijavitotta Pakson az ifjúsági házat és ekkor helyezte el a ma is látható emléktáblát. /152/

A világifjúsági találkozó idején fellendülő mozgalom az év végére veszitett erejéből. A rétegszervezetek nem tudták megőrizni sajátosságukat. Önállóságuk csökkent, a mozgalmi módszerek szürkültek.

Felerősödtek azok a vélemények, hogy a rétegszervezetek nem tudják felhasználni az ifjúságban rejlő nagy energiákat. Megindult a Komszomol-tipusu egységes ifjúsági szervezet megalakitása. Főbb jellemzője az 1950. februárig tartó időszaknak, az egységes oktatás, egységes termelési versenyek, egy ifjúsági lap, centrális irányitás, személycserék az alapszervezetek vezetőségében. A kort beárnyékolja az ifjúsági szervezetek taggyűlésein is nagy hangsúllyal tárgyalt Rajk-per.

Valójában elmaradt a rétegszervezetek tapasztalatainak elemzése. A nagymúltú Komszomol gyakorlatából tényleg átvehető elemek hazai viszonyainkhoz igazitása sem történt meg. A MINSZnek nem maradt ideje a sajátosságok, a másság kibontására egy közös platform, a proletárdiktatúrát támogató, szocialista átalakulást igenlő program alapján.

A hároméves népgazdasági terv sikerei, az ötéves terv nagy célkitűzései lelkesitően hatottak az ifjúságra. '49 őszén azonban az életszinvonal terén lemaradások mutatkoztak. A gazdaságban is voltak fennakadások. Az MDP megtárgyalta, hogy mi az oka az őszi szántás-vetések elhúzódásának. A Tolnavármegyei Operativ Bizottság október 19-i ülésének jegyzőkönyvéből kitűnik, hogy augusztus 8-a óta nem volt a megyében eső és ez nagyon hátráltatta az őszi mezőgazdasági munkát. A búzának helyenként csak 3-4 %-át vetették el a kitűzött határidőig, a legjobbak is csak 30-40 %-ot teljesitettek. A MINSZ országos központja sürgette a megyéket, hogy az EPOSZ-tagok és családjuk elsők között teljesitsék kötelezettségüket. Az őrszemmozgalom erősitésétől, szigorúbb ellenőrzésektől várták a jobb eredményeket. /153/

A megyei bizottság a járásokat birálta, amiért "az ifjúság nem vált a termelés rohamcsapatává...," a kritika szerint nem tartották központi kérdésnek a termelés fokozását, elszakadtak a tömegektől.

Ezért, "ahol a legkisebb mulasztást, hanyagságot, rossz szervezést..." észlel a megyei titkárság, ott "a legszigorúbb megtorló intézkedéseket fogja foganatositani." Önkritikus hangú megyei bizottsági ülésen elhatározták, hogy a testület minden héten ülést fog tartani. A megyei titkár indoklása szerint "Igen komoly gyengénk, hogy ...nem központi kérdésként kezeltük a nevelést..., nem szabad, hogy ifjúsági csoportjaink csak szórakozó, sportoló csoportok legyenek...Képtelenek leszünk haladni a fejlődéssel, ha nem igazi formálói, nevelői leszünk ifjúságunknak." A feladatok és kritikák szoritásában joggal érezhették úgy a fiatalok között élő ifjúsági vezetők, hogy ők mindent elkövetnek. Erről tanúskodik a Dombóvári járás helyettes MINSZ titkárának, Vidóczy Lászlónak a levele is, aki a megyei titkárnak fejti ki véleményét: "...irod, hogy a járási titkárok nem érzik át munkájuk fontosságát... Te, aki ismered a Dombóvári MINSZ-et, illetve annak vezetőségét, tudhatod azt, hogy minden igyekezetünkkel és erőnkkel a lehető legjobb munkát akarjuk kifejteni...Lehetetlen az, hogy napi munkánk mellett úgy a járásban, mint helyben tökéletes munkát tudjunk végezni, mert a MINSZ bizottságnak egyetlen tagja sincs függetlenitve... Én mióta kineveztetek...kivettem a szabadságomat és úgy dolgozom a mozgalomban. Ez a szabadság azonban csak két hétre szól... A fentieket vegyétek figyelembe és úgy biráljátok el eddigi munkánkat." /154/

1949 vége - 1950 eleje az új, egységes ifjúsági szervezet előkészitésének időszaka Tolna megyében is. Október 28-án megyei értekezletet hivott össze a MINSZ. Értékelte a szövetség létrejötte óta megtett utat és sorra vette a következő időszak legfontosabb mozgalmi feladatait.

A demokratikus ifjúsági mozgalom küzdelmes öt évét felidézve megállapitotta; "A Kommunista Párt segitségével megalakitottuk a MADISZ-t az első egységes ifjúsági szervezetünket, amely... több-kevesebb hibával, de működött...Amikor a koaliciós pártokban kialakult a jobboldal, ezek a pártok kivonták ifjúságukat a MADISZ-ból és megalakitották saját ifjúsági szervezeteiket... 1948-ban a MINSZ zászlaja és a párt irányitása alatt az ifjúság végre egy irányitással, de még rétegződve vonult fel. Igy van ez mind a mai napig...Célunk egy egységes ifjúsági szervezet létesitése..." A tanácskozáson elemezték az ifjúság magatartásának jellemzőit, az alapszervezetek működésének tapasztalait. Többnyire a birálat hangján szólva a helyzetről, az alapszervezetek munkáját gyengének minősitették, vezetőit sok helyen kispolgárinak, és ezen a helyzeten a gyenge megyei, városi, járási bizottságok sem tudtak változtatni. Elhatározták, hogy október 30-ig /és mindezt 28-án/ EPOSZ szervezet alakuljon a gépállomásokon, állami gazdaságokban és termelőszövetkezeti csoportokban. Erre azért van szükség - hangsúlyozta a bizottság -, mert "Fokozott erővel kell dolgoznunk az egységes ifjúsági szervezet mielőbbi létrehozásáért...Taglétszámunkat egy hónapon belül duplájára kell emelni minden szervezetben." Teljesen irreális cél ez még akkor is, ha túlzott az alapszervezetek és bizottságok erejének, szervezettségének annyira negativ megitélése. Kétségtelen, hogy a járási szintű irányitás meggyengült, a bizottságok lassan felmorzsolódtak, hat járás közül csak egyben működött. Ezek újjászervezésére egy hetet adtak. Röviden utalt a tanácskozás arra is, hogy "szervezeteinknél sokszor felvetődik a nemzetiségi kérdés...Egy célért küzdünk, nemzetiségi kérdés nem merülhet fel." Ez sajnos jellemző reagálás a kényelmetlen, de való problémákra. /155/

A határozat végrehajtása érdekében sok minden történt. Aktivistái segitségével a legkisebb pusztára, állami gazdasági majorba is eljutott a MINSZ. Szervezték az EPOSZ-t és vitakoztak az új egységes mozgalom jellegéről. Próbálták eloszlatni a néhol tagrevizióként jelentkező téves nézeteket, félreértéseket.

Az MDP Központi Vezetőségének ülésén 1950. február 10-én hangzott el Rákosi Mátyás sokszor idézett beszéde: "Az ifjúság körében megértek a dolgozó fiatalok minden rétegét egységesen összefogó szervezet létesitésének feltételei...Az egységes ifjúságot átfogó szövetség egyik ellenszere lesz annak a helytelen tendenciának, mely eddig Pártunkon belül háttérbe szoritotta az ifjú dolgozókat." /156/

A MINSZ megyei titkársága azt tervezte, hogy minden alapszervezetben röpgyülésen ismertetik a beszédet, amely - mivel külön párthatározat nem született - ekkor még egyetlen dokumentum az egységes szervezetről. Ez lett a fő napirendje a bizottsági üléseknek, titkári tanácskozásoknak a következő hetekben. Sokan örömmel üdvözölték az új szervezetet, alapszervezetek, testületek köszönő táviratokat küldtek Rákosinak és új munkafelajánlásokat tettek. Voltak tisztázandó kérdések is, a rétegszervezetek mindegyike saját szemszögéből vizsgálta az egyesülés teevét. Március 4-én Gallusz József megbizott megyei titkár sorra vette ezeket a kérdéseket a MINSZ kibővitett megyei értekezletén: "Megértik-e a mi fiataljaink az EISZ jellegét? /157/

Nyugodtan mondhatjuk azt, hogy nem értik meg. Sokan úgy gondolják, hogy az egységes szervezet csak a kommunista fiataloknak lesz és nem egy helyen követnek el olyan súlyos hibákat, amit nehezen tudunk majd kiküszöbölni. Nem egy helyen mondják: ha eddig nem jöttél a szervezetbe, ezután sem jöhetsz."

Más oldalról is jöttek a vélemények. Többen gondként jelezték, hogy rossz a viszony a pártszervezet és az ifjúsági szervezetek között, igy nem várható, hogy a párt érdemben segiteni fogja az egységes mozgalom előkészitésének munkáit. Vitatkozni kellett olyan véleményekkel is, hogy ha összevonják az EPOSZ-t és a SZIT-et, "csak a neve fog változni..." Súlyos gondot vetett fel Scherer Sándor városi MINSZ titkár: "Az EISZ-szel kapcsolatban az EPOSZ-isták között olyan hangulat van, hogy nem akarunk egyesülni a diákokkal..." /158/

Hat nappal később - a Szabad Ifjúság március 10-i számában - megjelent a MINSZ országos határozata a kommunista ifjúsági szervezet megalakitásáról. A határozatban kifejti, hogy milyen okok miatt maradt el a magyar ifjúság politikai és szervezeti fejlődése a népi demokrácia eredményei mögött. Bejelenti a SZIT, EPOSZ, a Diákszövetség és a MEFESZ közös határozását arról, hogy június 18-ára kongresszust hiv össze az egységes ifjúsági szervezet megteremtésére: "...erejének és virágzásának az a legbiztosabb záloga, ha élén ugyanúgy a legöntudatosabb réteg, a munkásifjúság halad, mint ahogy egész dolgozó népünket a munkásosztály vezeti" - majd igy folytatja - "meg fogjuk mutatni, hogy egységes szövetségbe kovácsolva...mindent megvalósitunk, amit felszabadult dolgozó népünk öntudatos ifjúságától csak elvárhat." /159/

A megyei bizottság újabb nagy terveket készit. Sztálin 70. születésnapjára hirdetett munkaversenyek lendületét szeretnék megtartani, új felajánlásokat várnak. Április 4-e tiszteletére a munkaversenyek 240-300 százalékos teljesitését tűzi ki célul. A tagtoborzás eredményeként 2000 új tag belépésére számit. /160/

Közben sorra jelentek meg azok a cikkek a Tolna megyei Dunántóli Naplóban, amelyek választ próbáltak adnia korábban már felmerült kérdésekre.

A SZIT megyei titkára igy irt: "Nyiltan és kereken ki kell jelentenünk, hogy szervezetünk felépitése nem változik meg, tagjaink közé továbbra is felveszünk minden becsületes..., a béke megvédéséért dolgozó, a termelésben helyét megálló munkás, dolgozó paraszt és értelmiségi fiatalt." /161/

Sztálinra hivatkozik a Tolna megyei pártnapokra megjelent egyik irás. Az egységes szervezet lényegét abban látja, hogy az "...eszköz a Párt kezében, mely az ifjúság tömegeit befolyása alá rendeli." Az MDP és a MINSZ dokumentumaiban ilyen felfogásról nincs szó, inkább a "párt tartaléka", "utánpótlása" - fogalmazás volt használatos. Az egyesülő kongresszus előtt egy hónappal nem aktuális a cikkirónak az a fejtegetése sem, hogy minden rétegszervezet elszakadt a párttól és kizárólag szakszervezeti, vagy pártok fölötti mozgalomnak tekinti magát. Működésük tapasztalatai nem ezt mutatják. /162/

A MINSZ megyei titkársága nem győzte a magatervezte feladatok végrehajtását. Nem volt területi titkára Szekszárdon, a Simontornyai és a Völgységi járásban is megüresedett ez a tisztség. A megyei apparátusban két munkakör várt betöltésre. A MINSZ országos központja már más megyékből tervezett kádereket átirányitani Tolnába.
Mintegy 250 alapszervezetnél kellett előkésziteni a küldöttválasztó taggyűléseket: A SZIT-nél és MDNSZ-nél május 2-től 25-ig;
az EPOSZ-nál május 8-tól 30-ig.

Minden 25 tag után egy küldöttet kivántak választani. Május végére tűzték ki a járási és városi küldöttértekezletek időpontját. A megyei tanácskozást június 4-re tervezték.

Nemcsak Tolna megyében maradt kevés idő az előkészületekre, országos gondok miatt a MINSZ központ megváltoztatta a tervét.

Úgy döntött, hogy ne legyenek járási, városi és nagyüzemi küldöttgyűlések, az alapszervezetek minden 50 tag után közvetlenül a megyei gyűlésre delegáljanak egy-egy küldöttet és a megyei konferencia június 8-án legyen. A MINSZ megyei bizottsága majd minden héten tanácskozott. Tagtoborzó kampányuk nem hozta meg a várt eredményt. A megyébe érkező központi kiküldött jelezte a megyének, hogy a tagságot jobban kell foglalkoztatni, mert tapasztalatai szerint lanyhul az érdeklődés. Márciustól május közepéig 572 új tagot vettek fel az alapszervezetek. Alsóhidvég 45 új tagot toborzott, a Dombóvári MÁV SZIT 27-et, a dunaszentgyörgyi EPOSZ 24-et. Ezek voltak a kiemelkedően jó eredmények. A MINSZ ismét célul tűzte ki, hogy az üzemekben és a mezőgazdaság szocialista szektorában dolgozó fiatalok 90 százaléka legyen tagja a mozgalomnak. /163/

Közben nagy erőkkel folyt a kongresszusi kultúrversenyek szervezése. A járási székhelyek előd̈öntőin 125 csoport 3000 résztvevője mutatta be műsorát 15 ezer nézőnek. Május végén Szekszárdon a megyeháza udvarán kétnapos programmal zárult a műsorsorozat. 32 alapszervezet 15 szinjátszó csoportja, 13 táncegyüttese és 9 énekkara lépett fel. /64/

Sok rossz, gyenge szinvonalu műsor is szinpadra került a kultruversenyeken, de ezért nem a fiatalok a felelősek. A megyei sajtó - nem mindig az érték védelmében - gyakran birálta a fiatalok müsorait. A MINSZ nevében megjelent egyik cikk szerint "Az ősszel az ellenség melegágya volt még a kulturfront, és nem egyszer rosszul összeállitott, a régi letünt világot dicsőitő kulturmüsorokat játszottak fiataljaink." A szakmai irányitás nélkül készülő müsorok mögött sok szervezési gond és áldozatvállalás volt. A gyulaji EPOSZ tánc- és énekcsoportja eljutott a kulturverseny megyei döntőjéig. "Ez annál inkább is figyelemre méltó - jelenti a községijegyző a főispánnak - mert a csoport tagjai mind földmüves, dolgozó parasztok, akik

a nagy munkaidőben reggeltől késő estig dolgoznak, kapálnak, s csak az esti 1-2 órába, akkoris fáradtan tudnak készülni..." /165/

Május végén, junius első napjaiban befejeződtek a küldöttválasztó taggyülések. Berki Mihályné megyei főispán utasitására a 'községi jegyzők szükség esetén segitséget adtak a lebonyolitáshoz. Jelentéseikben kitértek a tapasztalatokra is. A bikácsi arról számol be, hogy lelkesen készülnek a 42 tagu EPOSZ szervezetben. " A taglétszám nem emelkedett, a kivülállókat a vezetőség agitálja. Azt akarják elérni, hogy a kongresszusra minél több tagja legyen a szervezetnek." "Cikó községben... az ifjuság legnagyobb része idáig vonakodott belépni az EPOSZ-ba. Mőcsény községben a helyzet ugyanez...." Döbröközön "kissé nehéz a fiatalságot összeszedni, mert a tavaszi növényápolási, kaszálási munkára hivatkoznak... A közigazgatás részéről mindent elkövetünk." Izményből azt jelentik, hogy "A községben ezideig semmiféle ifjusági szervezet nem alakult, f.évi május 29-én alakult meg az EPOSZ 28 taggal." "Az ifjuság lelkesedéssel készül az egységes ifjusági kongresszusra - irják Szárazdról - A közigazgatás a Párt helyi szervezete irányitásával a népi szervek és az EPOSZ vezetőségével szorosan együttmüködve veszi ki részét a mozgalom szervezéséből, s minden rendelkezésre álló technikai és erkölcsi támogatást megad." /166/

Ilyen tapasztalatok előzték meg a megyei küldöttválasztó konferencia előkészitését. A tagtoborzó kampány eredményeként 15oo-2ooo fiatal lépett be Tolna megyében a SZIT és EPOSZ szervezetekbe.
Junius 7-én este felvonulás és tábortüz köszöntötte Szekszárdon a másnap kezdődő küldöttgyülést. Délelőtt a felszabadulási emlékmühöz beérkeztek a motoros staféták, koszoruzási ünnepség után a küldöttek elkezdték tanácskozásukat a MINSZ székházban. A SZIT, EPOSZ és MDNSZ 248 alapszervezetének küldöttei a kb. 12 ezer fős tagság nevében először Biró Mihály MINSZ megyei titkár helyettes beszámolóját hallgatták meg.

Többek között elmondta: "A MADISZ nem tudta betölteni feladatát. A reakció, a jobboldali szociáldemokraták igyekeztek megakadályozni a demokratikus ifjúsági szervezet létrehozását, szétforgácsolták ifjuságunk erőit... Komoly lépés volt a MINSZ létrehozása, de nem tudta elvégezni ez a szervezet sem feladatát, mert lényegében még mindig a párttól elszakadva dolgozott."
A megyei titkár beszámolt az eredményekről, a VIT sikeréről, az országos választásokban betöltött szerepükről, a munkaversenyek gazdasági eredményeiről.
Az MDP megyei bizottsága nevében Sándor Gábor azt hangsulyozta, hogy a mozgalom legjobbjait várja a párt, a tagjelöltek 5o%-a általában fiatal. A felszólalók többsége felajánlásokat tett és uj munkaversenyre hivta ki a megye dolgozó fiataljait.
A küldöttgyülés lo fiatalt választhatott a kongresszusra; az EPOSZ 7, a SZIT 2 és az MDNSZ 1 képviselőjét:

Biró Mihály	Szekszárd	Tóth Mária	Cikó
Fülöp János	Felsőnyék	Varga Magdolna	Dunaszentgyörgy
Kiss Teréz	Nagytormás ÁG.	Varga Lajos	Gyönk-Diákszöv.
Matics Gyula	Regöly	Varga Sándor	Honvéd törzsőrm.
Szabadi Sándor	Honvéd	Wittner Éva	Tolna /167/

Az egyesülő kongresszusig a MINSZ megyei bizottsága folytatta munkáját. Már junius 9-én értékelte a konferencia tapasztalatait, 14-én tartotta utolsó ülését a testület.
Junius 15-én az ifjuság képviselőjeként választotta Biró Mihályt végrehajtó bizottsága tagjának a megalakult Tolna megyei Tanács.
Junius 17-18-án ült ossze a Dolgozó Ifjuság Szövetsége I. Kongresszusa az Operaházban. A 75 fős Központi Bizottság tagja lett Kiss Teréz Tolna megyei küldött is.
Első alkalommal junius 21-én ült össze a DISZ megyei bizottsága. Biró Mihály megyei titkár előterjesztésében a kongresszus legfontosabb megállapitásait és az abból adódó feladatokat vitatták meg. /168/

Az ifjusági mozgalmak öt éves történetének megyei áttekintése önmagában nem alkalmas általános következtetésekre. Talán arra igen, hogy összefoglalóként néhány dolgot megállapitsunk.
1945-1950 között a haladó mozgalmak a demokratikus és szocialista átalkulást támogató ifjúsági erők politikai, cselekvési, egységtörekvéseit fejezték ki. Lényegében elfogadták a koalíciós pártok - mindenek előtt az MKP - majd az MDP programját, annak végrehajtására törekedtek. Munkájukban ekkor a pártszempontok és az önállóság egyaránt felmutathatók. Eredményeik beépültek a gazdaság, a kultúra valóságos értékeibe. Követendő példaként tekintettek 1848 ifjúságára és a KIMSZ hagyományaira. A kor ellentmondásaiból fakadóan gyökeresen szakitottak olyan vivmányaikkal is, amelyek törekvésük lényegét segithették volna; azt a demokráciát , melyben mindig többen vállalnak elkötelezetten felelősséget mind több jó célért. 1949-től felerősödött egy olyan pártirányitási gyakorlat, amely korlátozta a szervezetek önállóságát és nemkivánatosnak minősitette a sajátosságokat. Változó súllyal, de végig kisérte működésüket a tömegszervezeti jelleg, vagy élcsapat-dilemmája. Politikai, világnézeti nevelő feladataik közben nagyon korán lemondtak az érdekvédelmi funkcióról. Hiszen az erők hatékonyabb összefogására, egységére tett helyes törekvésekből még nem következik, hogy a mozgalom lemondjon egyik alapvető feladatáról; a rétegszervezetek sajátosságaiból is fakadó érdekek képviseletéről és sokszinűbb módszereiről. Mégis igy történt. De ezek talán már az ötvenes évek ifjúsági mozgalmának tanulságai lesznek.

És végül; ne tévesszen meg senkit a korabeli mozgalmi szóhasználat, az elterjedt zsargon. Ettől még nagyon fiatalos, ifiszerű élet folyt az ifjúsági szervezetekben.
A kommunista ifjúsági mozgalom tudatosabban tervez és cselekszik, ha ismereteit gazdagitja mindazokkal a tapasztalatokkal, melyet az elődök munkájának kritikus vizsgálatával szerezhet.

Jegyzet

1. Szabó Bálint: A felszabadulás utáni forradalom egysége és szakaszossága. /Kossuth, 1971. 21 e./
2. 525/1945. M.E. Magyar Közlöny, 1945/9.
3. BM. 260 424/1945. IV/14. sz. és 492892/1946. IV/3.sz. rendelet.
4. Archivum: Szn. BM. Körlevele, 1945. november 29.
5. TmL: 126/1949. Alispán. A Magyar Cserkész Szövetség működésének felülvizsgálata. BM rend. 1946. július 19.
   TmL: 11026/1946. Alispáni rendelet.
6. A MADISZ programja 1945. február 18. /Hatvan harcos esztendő II. ILV, 1978./
7. Az MKP Központi Vezetőségének határozata a MADISZ munkájáról. /Egységes Ifjúság! Kossuth, 1973./
8. Visszaemlékezések 1945-1950. Kézirat.
   Nagy segitséget adott munkánkhoz Baktai Ferenc, Baktai György, Gallusz József, Scherer Sándor és mások visszaemlékezése, amelyért itt is szeretnénk köszönetet mondani.
9. Tolna megyei Néplap, továbbiakban: TmNl. 1945. április 14.
10. Tolna megyei Hirlap, továbbiakban: TmHl. 1945. április 24.
11. Plakátgyűjtemény 1945. TML.
12. Nemzeti Bizottság jzk. 1945. május 30. TmL.
13. Jzk. 1946. január 26. TmL.
14. TmL. 1121/1945. Főispán.
15. TmNl. 1946. szeptember 7.
16. TmHl. 1945. június 17. július 7.
17. TmNl. 1945. szeptember 15, október 13.
    Itt mondok köszönetet Balla Évának /Simontornya, KISZ/ több értékes összegyűjtött adatáért.

18. TmNl. 1946. január 5, február 9, április 13, 27, május 4, 11, 25.
A közüggyé váló kezdeményezés kapcsán a Tolna megyei Néplap június 12-én megjegyzi: A szekszárdi származású költő, Szegedi Molnár István "...volt az első, aki közvetlenül Babits Mihály halála után több fővárosi lap, elsősorban az "Az Újság" hasábjain felhivta a figyelmet egy Szekszárdon felállitandó Babits-emlékmű szükségességére." A kezdeményezés értékét nem kisebbiti, hogy a szobor nem készült el.
19. A MADISZ. /Kossuth, 1984. 1981./
20. TmNl. 1946. december 21.
21. MSZMP Tolna megyei Bizottság Archivuma, továbbiakban: Archivum. D/34-35. 1946-1949: 5, 194, 231, 247, 263,275
22. TmNl. 1947. január 25.
23. TmNl. 1947. február 22., március 8., 19.
24. TmNl. 1947. április 21., június 4.
25. TmNl. 1947. február 18., december 19.
26. TmNl. 1948. május 9.
27. A MADISZ...293-302. l.
28. TmNl. 1945 szeptember 15.
Pártirodájuk: Széchenyi u. 43.
29. TmNl. 1945. december 1.
30. TmNl. 1946. augusztus 10., 17. 1947. április 22.
31. TmNl. 1947. március 12.
32. Gál Lajos: Az ifjúsági szervezetek...
33. TmHl. 1945. július 21.

34. TmHl. 1946. október 9.

35. TmHl. 1947. március 26.

36. TmHl. 1947. december 2., 9.

37. TmHl. 1947. március 8.

38. 1947-1950. kozott működő SZIT szervezetek: 1.sz. melléklet

39. Archivum: 1949/13, 257.

40. Jzk. a SZIT VB. uléséről 1945. július 21. /A SZIT. Kossuth, 1985. 35-37. l./

41. Jzk. a SZIT VB. uléséről 1945. május 28. /A SZIT...28-32.l./

42. A SZIT I. Kongresszusa 1946. március 1. /Uo. 61-68. l./

43. TmNl. 1947. január 18.

44. TmHl. 1947. január 18.

45. TmL: SZIT Tm. titkárság korlevele 1949. január 26. Archivum: Gy/c/25. 1949/33.

46. Archivum: 1949/11, 109.

47. Archivum: 1949/3.

48. Archivum: Gy/c/26.

49. Archivum: 1949/179.

50. Archivum: Gy/c/25.

51. Archivum: 1949/231, 276.

52. Archivum: 1949/181.

53. Archivum: 1949/241.

54. Archivum: 1949/167, 168.

55. Archivum: 1949/164, 269, 311.

56. A SZIT... 249, 339 l.

57. Archivum: 235, 236.

58. Archivum: 1949/104, 230, 267, 268, 269.
Gy/c/25.

59. Archivum: 1949/280, 281, 483.
Gy/c/26.

60. TmL: SZIT Országos Központ körlevele, 1949. március 9.

61. Archivum: 1949/11, 96, 100, 313.

62. Archivum: 1949/124. Gy/c/25.

63. TmL: SZIT megyei titkárság körlevele, 1949. január 26.
Archivum: 1949/11, 243, 318. Gy/c/25.
400 fornit volt egy garnitúra ára. A "Kis egység" - ing és nyakkendő - 80 forint, civil nadrággal és szoknyával lehetett hordani.

64. TmL: VIII/626. Az iskola igazgatójának jelentése a Főigazgatóhoz. 1948. június 4.

65. TmL: Szn. A SZIT csoport jelentése a megyei titkárnak, 1949. május 11.

66. TmL: Szn-Iparügyi Miniszter körlevele 1948. december 8.

67. TmL: Szn-Tamási Iparoktatási Iskola jelentése az Ipari Miniszternek. 1949. január 19.

68. TmL: VIII/630. Simontornyai Iparoktatási Iskola jelentése, 1949. január 22.

69. Archivum: 1959/366.

70. TmL: 1948/192, 203. Nyomtatvány

71. Archivum: 1950/120.
Gy/c/25. MINSZ megyei titkár jelentése március hónapról.
1950. április 5.

72. Gál Lajos: Az ifjúsági szervezetek az 1945-ös választások után... /Párttörténeti Közlemények 1986/2./

73. A tervezett egységes szervezetnek még nem volt neve. Több elnevezéssel lehet találkozni a korabeli dokumentumokban. Központi kritikára adott magyarázatára pl. a MINSZ Tolna megyei Titkársága véletlen elírással magyarázta, hogy egyik jegyzőkönyvében többször "KISZ" - rövidítést használt.

74. Archivum: 1950/64, 500.

75. Dr. Szenczi László: A népi demokrácia közoktatási rendszerének kialakitása Tolna megyében. /TTT/10. Szekszárd, 1983./

76. Uo: 567. l.

77. TmNl. 1946. április 13.

78. TmNl. 1947. november 13.

79. TmNl. 1948. március 17.

80. Archivum: 1949/6, 39.

81. Szabab Szó, 1946. június 21.

82. TmNl. 1946. július 27.

83. TmNl. 1946. szeptember 7. TmHl. 1946. szeptember 4., 18.

84. TmNl. 1946. december 21.

85. TmNl. 1946. szeptember 21., október 19., december 11.

86. TmNl. 1946. december 14., 1947. január 20., február 15. Tildy Zoltánné, született Gyenis Erzsébet, Gyenis Antal lánya tanitónőként is tevékenykedett Dombóváron.

87. TmNl. 1947. április 23.

88. TmNl. 1946. szeptember 21.

89. TmNl. 1946. november 9., december 7., 21.

90. TmNl. 1947. január 4., 18.

91. TmNl. 1947. április 16., július 23., október 29.
Archivum: 1949/173, 332.

92. TmNl. 1946. szeptember 21.

93. TmNl. 1947. március 19.
Archivum: 1949/13.

94. Archivum: 1949/305.

95. Szabad Szó, 1948. január 11.

96. TmNl. 1948. január 21.

97. TmNl. 1948. február 25.

98. TmNl. 1948. március 3.

99. TmNl. 1948. március 10., április 7.

100. TmNl. 1948. április 27.

101. Archivum: 1949/156, 157.

102. Archivum: 1949/160.

103. Archivum: 1949/81.
A Kossuth Akadémiára küldött 41 fiatalból 38 az EPOSZ tagja, 2 SZIT tag, 1 szervezeten kivüli.

104. Archivum : 1949/288.

105. Archivum: 1949/141. TmNl. 1949. február 8.
Az iskola első hallgatói voltak pl. Beczés József /Döbrököz/, Gál Miklós és Farkas István /Decs/, Sági István és Kilián György /Sióagárd/, Lovas Márton /Nagyvejke/, Schlarku József /Tolnanémedi/, Csősz Gyula /Nagykónyi/ stb.

106. Archivum: 1949/81.
107. Archivum: 1949/166, 172, 288. Gy/c/25.
108. Archivum: 1949/24, 146.
109. Archivum: 1949/1, 6, 143, 3o4.
110. Archivum: 1949/293.
111. TmL: 1649/1949. Alispán.
112. Archivum: 1949/1o.
1949. január a DÉFOSZ szerveződésének időszaka Tolnában is. Megyei szervezőbizottsága Szekszárdon müködött a Szakszervezeti Székházban. Január 23-án a szekszárdi alakuló ülésen az előadók kifejtették, hogy a DÉFOSZ nem párt, hanem tömegszervezet, melyben csak a kulákoknak nincs helyük. "Kulák az, aki földjén nem maga dolgozik, azt mással dolgoztatja meg és csak a profitot teszi zsebre. Tehát nem kulák még az a gazda sem, akinek 3o-4o hold földje van, ha maga müveli meg."
113. Archivum: 1949/1o, 289, 3o1, 3o2.
114. Archivum: 1949/76, 2o3.
TmL: 1949/2o43, 2o61. Alispán.
115. Archivum: 1949/3o6.
116. Archivum: 1949/8, 143.
117. Archivum: 1949/12, 57, 129, 143, 185, 323.
Gy/c/25. 1949, április 2.
118. Archivum: 1949/27, 29.
119. Archivum: 1949/32. Gy/c/25.
Az előző, 1947-es választáskor az MKP külön hirdetést jelentetett meg a Tolna megyei Néplap augusztus 3o-i számában: "Elvtársak, figyelem! Provokátorok a választás előtti éjszakán kommunista jelszavakat akarnak a templomok falára festeni. Őrizzék a templomokat, a provokátorokat pedig adják át a rendőrségnek."

120. Archivum: 1949/95, 101. Gy/c/25.
121. EPOSZ Országos Központ 17. számu körlevele, 1949. március:
Enekkar: Bátaszék, Fácánkert-puszta, Pincehely.
Táncegyüttes: Fácánkert, Fácánkert-puszta, Pincehely.
Szinjátszó csoport: Alsónyék, Bátaszék, Bölcske, Cikó, Fácánkert, Fácánkert-puszta, Ozora, Pincehely.
122. Archivum: 1949/306.
123. TmL: 1949/68. Alispán.
124. Archivum: 1949/194, 242. 1950/429.
125. Archivum: 1949/286, 294, 295, 298, 314.
126. Archivum: 1949/70, 197.
127. Archivum: 1949/62, 88.
128. Archivum: 1949/47, 48, 89, 210.
129. Archivum: 1949/146, 165. Gy/c/25.
130. Archivum: 1949/64/81, 128.
131. Archivum: Gy/c/25.
Bonyhád, Bölcske, Csibrák, Diósberény, Fácánkert-puszta, Felsőnyék, Kistormás, Nagydorog, Pincehely, Sárpilis, Szedres.
132. Archivum: 1949/251.
133. Archivum: 1949/182, 184, 239.
134. Archivum: 1949/121, 294, 300, 303, 307, 309.
135. Egységbe Ifjuság.... 135 l.
136. A MADISZ... 175-176 l.
137. Tml: 228/1947. Főispán.
138. Egységbe Ifjuság 490 l.
139. TmNl. 1948. március 31.
140. Archivum: 1949/277.
TmL: 18650/1949. Alispán.
63 db szék, 80 db könyv, 2 vaskályha, 1 rossz falióra, asztal, szekrény és néhány szinpadi kulissza.
141. Archivum: 1949/28, 68, 171.
142. Archivum: 1948/159, 1949/91, 322.

Archivum: 1949/152, 325.
143. Archivum: 1949/91.
144. Archivum: 1949/99, 337. 195o/337, 344, 345.
145. Archivum: 1949/159.
146. Archivum: 1949/259.
147. Archivum: 1949/4o.
148. Archivum: 1949/137, 138.
149. Archivum: 1949/36, 4o, 145, 19o.
15o. Archivum: 1949/65, 69, 71, 75, 151, 154.
TmL: Közérdekü Hirszolgálat, 1949.
151. Archivum: 1949/69, 154, 192, 193, 2o7, 2o8.
TmL: Közérdekü Hirszolgálat, 1949.
152. Archivum: 1949/126.
TmL: Közérdekü Hirszolgálat, 1949.
153. Archivum: 1949/123, 229. 195o/4.
154. Archivum: 1949/26o, 32o. 195o/366.
155. Archivum: 1949/239.
156. Szabad Nép 195o, február 12.
157. Egységes Ifjusági Szövetség - az uj szervezet ideiglenes neve.
158. Archivum: 195o/36, 38, 39.
Szn: A MINSZ megyei titkárság munkaterve az EISZ előkészitésére. 195o. február 21.
159. Hatvan Harcos esztendő II. /ILV, 1978. 67-7o. l./
16o. Archivum: 195o/52.
Szn: MINSZ mb. munkaterve... 195o. március 24.
161. Tolna megyei Dunántuli Napló, továbbiakban: TmDN, 195o. április 5.
162 TmDN, **195o. május 12.**
163. Archivum: Szn: MINSZ megyei Titkárság munkaterve 195o. április 19, 29.
164. Archivum: 195o/6o. 61, 68, 71, 495, 498.
TmDN, 195o. május 19.

165. TmDN. 195o. május 27.
Legjobb szinjátszó csoportok: Bonyhádi Hengermalom SZIT, Dombóvári MÁV SZIT, Kurdi EPOSZ.
Dijazott táncegyüttesek: Bátaszéki EPOSZ, Dombóvári Diákszövetség, Dombóvári Területi SZIT.
Énekkarok közül kitünt: Bátaszéki MÁV SZIT, MOSZI EPOSZ, Szekszárdi Diákszövetség.
166. TmL: 25o/195o. Főispán.
TmDN. 195o. junius 17.
167. Archivum: 195o/77, 495, 498, 5o2.
TmDN. 195o. junius lo, 17.
168. Archivum: 195o/72, 73, 77.
TmDN. 195o. junius 16, 17, 18.

Forrásmunkák:

1. Egységbe Ifjuság! Válogatott iratok a magyar ifjusági mozgalom történetéből. 1944. október - 1948. március. /Kossuth 1973./
2. Hüség a néphez, hüség a párthoz. Fejezetek a magyar kommunista ifjusági mozgalom fél évszázados történetéből. /ILV, 1968./
3. Fél évszázados harc az ifjuság szolgálatában. /ILV, 1968./
4. Eleven erő - a KISZ történelmi emlékülése, 1968. december lo-12. /Kossuth, 1969./
5. Ötvenéves a magyar kommunista ifjusági mozgalom. /ILV, 1969./
6. Történelmi felelősség. A magyar forradalmi ifjusági mozgalom 6o esztendeje. /ILV, 1978./
7. A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt határozatai. 1944-1948. /Kossuth, 1967./
8. Csikós József - Tóth András: Mit kell tudni a magyar ifjusági mozgalmakról? /Kossuth, 1986./
9. Hatvan harcos esztendő, II. /ILV, 1978./

1o. Dr. Puskás Attila: Történelmi fordulat Tolna megyében 1944-1945-ben. /Tanulmányok Tolna megye Történetéből IV. TmL. Szekszárd, 1972./
11. Fehér István: Politikai küzdelmek a Dél-dunántulon 1944-1946. között. /Akadémia, 1972./
12. Ilyen volt 1945. /Megyei Könyvtár, Szekszárd, 1985./
13. Gál Lajos: Az ifjusági szervezetek az 1945-ös választások után. A MIOT létrejötte. /Párttörténeti Közlemények 1986/2./
14. A Lenini Komszomol harcos utja. /MINSZ, 1949./
15. A MADISZ 1944-1948. /Kossuth, 1984./
16. Bernáth József: Fényes szellők. /Tankönyvkiadó, 197o./
17. A népi kollégisták utja, 1939-1971. /Statisztikai Kiadó Vállalat 1977./
18. Dr. Szenczi László: A népi demokrácia közoktatási rendszerének kialakitása Tolna megyében. /1945-1948./ /Tanulmányok Tolna megye Történetéből TmL. Szekszárd, 1982./
19. Molnár István: Ifjumunkás mozgalom Magyarországon 1945-195o. /Kossuth, 1981./
2o. A SZIT 1945-195o. /Kossuth, 1985./
21. Szabó Bálint: A felszabadulás utáni forradalom egysége és szakaszossága. /Cikkgyüjtemény a magyar munkásmozgalom történetének tanulmányozásához. III. rész./

Röviditések:

BM	- Belügyminisztérium
DÉFOSZ	- Dolgozó Parasztok és Földmunkások Országos Szövetsége
DISZ	- Dolgozó Ifjuság Szövetsége
DIVSZ	- Demokratikus Ifjusági Világszövetség
EISZ	- "Egységes Ifjusági Szövetség"
EPOSZ	- Egyesült Parasztifjuság Országos Szövetsége
FISZ	- Független Ifjusági Szövetség
FKGP	- Független Kisgazdapárt
KALÁSZ	- Katolikus Agrárifjusági Leányszövetség
KALOT	- Katolikus Agrárifjusági Legényegyletek Országos Testülete
KIE	- /Református/ Keresztyén Ifjusági Egyesület
KIMSZ	- Kommunista Ifjumunkások Magyarországi Szövetsége
MADISZ	- Magyar Demokratikus Ifjusági Szövetség
MDNSZ	- Magyar Diákok Népi Szövetsége
MDP	- Magyar Dolgozók Pártja
MHK	- Munkára Harcra Kész - mozgalom
MINSZ	- Magyar Ifjuság Népi Szövetsége
MIOT	- Magyar Ifjuság Országos Tanácsa
MKP	- Magyar Kommunista Párt
MNDSZ	- Magyar Nők Demokratikus Szövetsége
NÉKOSZ	- Népi Kollégiumok Országos Szövetsége
NISZ	- Népi Ifjusági Szövetség
NPP	- Nemzeti Parasztpárt
PDI	- Polgári Demokrata Ifjuság
SZDP	- Szociáldemokrata Párt
SZHSZ	- Szabadságharcos Szövetség
SZIM	- Szociáldemokrata Ifjusági Mozgalom
SZIT	- Szakszervezeti Ifjumunkás és Tanoncmozgalom
VKM	- Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium

1. sz. melléklet

Katolikus Agrárifjúsági Legényegylet /KALDT/ 1946. július - 1947. március között megszűnt szervezetei Tolna megyében:

1. Báta
2. Bátaszék
3. Bonyhád
4. Bölcske
5. Decs
6. Dombóvár
7. Döbrököz
8. Dunaföldvár
9. Értény
10. Fadd
11. Györe
12. Gyulaj
13. Hőgyész
14. Iregszemcse
15. Kocsola
16. Koppányszántó
17. Kurd
18. Magyarkeszi
19. Miszla
20. Nagykónyi
21. Nagyszokoly
22. Ozora
23. Őcsény
24. Paks
25. Pálfa
26. Pincehely
27. Regöly
28. Simontornya
29. Sióagárd
30. Szakály
31. Szedres
32. Szekszárd
33. Tamási
34. Tengőd
35. Tolna
36. Újdombóvár
37. Zomba

Egyházi irányitással működő egyéb szervezetek fiúknak:

1. Bátaszéki Katolikus Ifjúsági Önképzőkör
2. Bonyhádi Rk. Ifjúsági Egyesület
3. Faddi Református Ifjúsági Szövetség
4. Paksi Evangélikus Ifjúsági Egylet
5. Paksi Katolikus Ifjúsági Egyesület

2. sz. melléklet

A Katolikus Leánykörök Szövetsége /KALÁSZ/ és a Katolikus Dolgozó Lányok Országos Szövetsége 1946. július - szeptember között megszűnt szervezetei Tolna megyében:

1. Aparhant
2. Bonyhád
3. Decs
4. Döbrököz
5. Dunaföldvár
6. Gyulaj
7. Hőgyész
8. Iregszemcse
9. Kocsola
10. Magyarkeszi
11. Őcsény
12. Pálfa
13. Regöly-Majsa puszta
14. Simontornya
15. Szakály
16. Szakcs
17. Szekszárd
18. Tamási
19. Tolna

1946. július - december között feloszlatott szervezet volt lányok számára:

1. Dombóvári Lórántffy Zsuzsanna Egylet
2. Pálfai Szociális Missziótársulat Szent Margit Leányegyesülete
3. Simontornyai Szent Erzsébet Leányegylet
4. Zombai Országos Missziós Ifjúság

3. sz. melléklet

MADISZ szervezetek Tolna megyében
1946 végén vezetője és kb. létszáma:

1.	Bátaszél	Barna Ernő	42 fő
2.	Bikács		
3.	Bogyiszló	Lénárt György	25 fő
4.	Bonyhád	ifj. Szabó Lajos	20 fő
5.	Bölcske		
6.	Dombóvár		
7.	Döbrököz		
8.	Dunaföldvár	Szabó János	45 fő
9.	Dunakömlőd		
10.	Dunaszentgyörgy		
11.	Fadd	Seifer Zoltán	30 fő
12.	Gyönk	ifj. Pesti János	
13.	Kisszékely		
14.	Mága		
15.	Miszla	Dombai József	93 fő
16.	Mórágy	Benkő Ervin	45 fő
17.	Nagyszékely	Sajtos János	54 fő
18.	Németkér	Bacsa Ambrus	57 fő
19.	Ozora		
20.	Paks		
21.	Pincehely		
22.	Szekszárd	Kovács Károly	120 fő
23.	Tamási		
24.	Tolna	Szehás Antal	35 fő

4. sz. melléklet

A SZIM ALAPSZERVEZETEI

Vezetője és taglétszáma 1946 őszén

1. Dunaföldvár	Szitkovics Sándor	60
2. Mözs	Gajer József	53
3. Szekszárd	Ulrik Endre	28
4. Tolna	Pirgi József	56

A FISZ ALAPSZERVEZETEI

1. Bogyiszló	Miklós Vince	30
2. Dunaföldvár	Vida Andor	15
3. Miszla	Nagy János	40
4. Mözs	Kőszegi János	45
5. Pálfa	ifj. Csóka Lajos	42
6. Sárszentlőrinc		
7. Sióagárd	Grénus János	32
8. Szekszárd	Frey Józset	100
9. Tolna	Szauter József	135

5. sz. melléklet

1947-1950 KÖZÖTT MŰKÖDŐ SZIT SZERVEZETEK

Vezetője, taglétszáma és működésének helye
1949 nyarán, 1950 elején:

1.	Bátaszék Területi			Árpád u. 1.
2.	Bátaszék Iparostanuló	Fazekas Szigfrid	67 fő	
3.	Bonyhád Cipőgyár	Kovács Béla	45 fő	Bajcsy-Zs.u.2.
4.	Bonyhád Zománcgyár	Pleisz János	60 fő	Zománcgyár
5.	Bonyhád Hengermalom			
6.	Bonyhád Iparostanuló	Metz József	47 fő	
7.	Bonyhád Területi			
8.	Dombóvár Pályaudvar		134 fő	Vasuti laktanya
9.	Dombóvár Fűtőház			
10.	Dombóvár Telitőüzem			
11.	Dombóvár Téglagyár	Ács Gyula	20 fő	
12.	Dombóvár Kendergyár			
13.	Dombóvár Területi	Heffner István	130 fő	Korona Szálló
14.	Dombóvár Iparostanuló		123 fő	
15.	Dunaföldvár Területi	Czádor Ferenc	130 fő	Kossuth L.24.
16.	Dunaföldvár Iparostanuló		52 fő	
17.	Győre Bányász	Boross János	35 fő	
18.	Máza Bányász	Dózsa Mihály	54 fő	Kultúrház
19.	Nagymányok Bányász	Hetesi Katalin	110 fő	MDP helyisége
20.	Őcsény Kendergyár	Mihály József	20 fő	
21.	Paks Mg. és Kémiai Iparteleppek FT.	Babasi Jenő		
22.	Paks Téglagyár	Ruzsa János		
23.	Paks Iparostanuló			
24.	Paks Területi	Kontra Sándor	150 fő	Kossuth L.34.
25.	Simontornya Bőrgyár	Jakab Ferenc	104 fő	Kultúrház
26.	Simontornya Iparostanuló		38 fő	

27.	Szekszárd Üzemi			Laktanya
28.	Szekszárd Pécsi Magasépitő			MINSZ-székház
29.	Szekszárd Iparostanuló	Nyéki Ferenc	40 fő	
30.	Szekszárd Területi	Horváth János	80 fő	MINSZ-székház
31.	Tamási Épitésvezetőség	Kasza Aurél	44 fő	
32.	Tamási Iparostanuló	Király István	42 fő	
33.	Tamási Területi			
34.	Tolna Selyemgyár	Bátori István		
35.	Tolna Textilgyár			
36.	Tolna Területi			
37.	Tolna Iparostanuló	Bucher József	54 fő	
38.	Tolna Épitésvezetőség		44 fő	
39.	Tolnanémedi Kendergyár	Vajta Pál	23 fő	
40.	Újdombóvár Területi	Török János	90 fő	
41.	Váralja Bányász	Susán László	40 fő	Kultúrház

6. sz. melléklet

EPOSZ szervezetek 1948 - 1950. között:

1. Alsómajsa
2. Alsónána
3. Alsómegyes
4. Alsónyék
5. Alsópél ÁG.
6. Alsótengelic
7. Aparhant
8. Báta
9. Bátaapáti
10. Bátaszék
11. Bedegkér
12. Belecska
13. Bikács
14. Bogyiszló
15. Bonyhád Gépállomás
16. Bonyhád-Börzsöny
17. Borjád
18. Bonyhádvarasd
19. Bölcske
20. Bölcske-Andráspuszta
21. Bölcske Gépállomás
22. Csapó-Tengelic puszta
23. Cikó
24. Cserenc-puszta
25. Csibrák
26. Decs
27. Decs-Szőlőhely
28. Diósberény
29. Dombori puszta
30. Dombóvár
31. Döbrönte puszta
32. Döbrököz
33. Döbrököz Gépállomás
34. Dunaföldvár
35. Dunaszentgyörgy
36. Dunakömlőd
37. Duzs
38. Értény
39. Fadd
40. Fácánkert
41. Fácánkert-Újfalusi
42. Felsőgyánt
43. Felsőnána
44. Felsőnyék
45. Fornád
46. Földespuszta
47. Fürged
48. Gerjen
49. Grábóc
50. Gyönk
51. Györköny
52. Gyulaj
53. Harc
54. Hangospuszta
55. Hőgyész
56. Hőgyész Gépállomás
57. Istvánmajor
58. Iregszemcse
59. Iregszemcse Gépállomás
60. Izmény

61. Janyapuszta
62. Juhépuszta
63. Júliamajor
64. Kajdacs
65. Kajmádpuszta
66. Kakasd
67. Kalaznó
68. Keszőhidegkút
69. Kéty
70. Kisdorog
71. Kismányok
72. Kismórágy
73. Kisszékely
74. Kistormás
75. Kisvejke
76. Kocsola
77. Koppányszántó
78. Kölesd
79. Középhidvég
80. Kurd
81. Lápafő
82. Lengyel
83. Madocsa
84. Majos
85. Magyarkeszi
86. Mászlonypuszta
87. Medina
88. Medina Szőlőhely
89. Miszla
90. Mórágy
91. Mőcsény
92. Mözs
93. Mucsfa
94. Mucsi
95. Murga
96. Nagydorog
97. Nagydorog Gépállomás
98. Nagykonda
99. Nagykónyi
100. Nozstálypuszta
101. Nagyszékely
102. Nagyszokoly
103. Nagyvejke
104. Nak
105. Németkér
106. Ozora
107. Ódalmand
108. Ózsákpuszta
109. Őcsény
110. Őcsény-Szőlőhely
111. Pusztahencse
112. Paks
113. Pálfa
114. Pincehely
115. Pincehely Gépállomás
116. Pári
117. Pörböly
118. Regöly
119. Rekettyepusztai TSZCS
120. Sárpilis
121. Sárpilis Gépállomás
122. Sárszentlőrinc
123. Sióagárd
124. Sütvénypuszta

125. Szakadát
126. Szabatonpuszta
127. Szakály
128. Szakcs
129. Szakcsi Major
130. Szálka
131. Szárazd
132. Szentpéter-puszta
133. Szedres
134. Szedres Gépállomás
135. Szekszárd Felsőváros
136. Szekszárd Újváros
137. Tabód
138. Tamási
139. Tengelic
140. Tengelic Szőlőhely
141. Tevel
142. Tolna
143. Tolnaszigeti ÁG.
144. Tolnanémedi
145. Tüskepuszta
146. Udvari
147. Újdalmand
148. Újdombóvár
149. Újireg
150. Uzd
151. Várdomb
152. Várdomb ÁG.
153. Várong
154. Várszegpuszta
155. Varsád
156. Závod
157. Zomba

/Megjegyzés: Valószinüleg nem teljes a lista. Ezekről a szervezetekről történik emlités a fellelhető dokumentumokban./

1. A MADISZ jelvénye

2. A MADISZ felhivása az ifjúsághoz

3-4. A SZIT jelvénye és tagsági könyve

5. SZIKRA - az ifjúmunkások hetilapja

6. A NÉKOSZ jelvénye

7. Az EPOSZ jelvénye

MAGVETŐ

Parasztifjak százai

az új tanoncotthonokban

8. MAGVETŐ - a parasztifjúság hetilapja

SZABAD Ifjúság

ÉLJEN
A DOLGOZÓ IFJÚSÁG SZÖVETSÉGE!

9. A MINSZ lapja a OISZ alakuló kongresszusát köszönti

10. 1944-1950. között tevékenykedő Tolna megyei ifjúsági vezetők találkozója Szekszárdon.

T a r t a l o m

Előszó	3. oldal
Bevezető	4-8. oldal
Örökség - ellentmondásokkal	8-lo. oldal
Egységbe Ifjúság!	lo-21. oldal
A koalíciós pártok ifjúsági szervezetei	21-24. oldal
Ifjúsági rétegszervezetek Tolna megyében	24-56. oldal
Egységtörekvések az ifjúsági mozgalomban	57-73. oldal
Jegyzet	74-83. oldal
Forrásmunkák	83-84. oldal
Rövidítések	85. oldal
Mellékletek	86-94. oldal
Képek	95-99. oldal

Engedélyszám 51 991
1000 87.564 Szekszárdi Nyomda
Felelős vezető: Benizs Sándor